

Olli Aalto

Muuttunut kirjanpitolaki ja sen vaikutukset tilitoimistolle

Opinnäytetyö

Syksy 2016

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Tekijä: Olli Aalto

Työn nimi: Muuttunut kirjanpitolaki ja sen vaikutukset tilitoimistolle

Ohjaaja: Aapo Länsiluoto

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 71

Liitteiden lukumäärä: 6

Kirjanpitolakia uudistettiin perustuen Euroopan unionin parlamentin ja komission vuonna 2013 antamaan tilinpäätösdirektiiviin. Muutosten tavoitteena keventää tilinpäätöksestä aiheutuneita hallinnollista taakkaa, erityisesti pienyritysten kohdalla. Uusia kansallisia säädöksiä aloitettiin käyttää 1.1.2016 ja sen jälkeen alkaneisiin tilikausiin. Muutokset tulevat kuitenkin käytännössä oleelliseksi vasta vuoden 2017 alusta.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia muuttunutta kirjanpitolakia. Opinnäytetyössä tutkitaan, mitä kirjanpitolaissa on muuttunut sekä miten nämä muutokset tulevat vaikuttamaan niin tilitoimistoon kuin yrittäjään. Tavoitteena luoda kokonaisuus, jossa tulee esille muutokset ja minkälaisia konkreettisia vaikutuksia niillä tulee olemaan.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käydään läpi kirjanpidon ja tilinpäätöksen käytäntöjä sekä miten kirjanpitolain säädökset ovat muuttuneet.

Tutkimus tehtiin laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella ja aineisto kerättiin haastatteluiden avulla. Haastateltavina oli kohdeyrityksen kolme työntekijää sekä kolme aiheen asiantuntijaa. Haastattelut tehtiin teemaahaastatteluilla ja niissä käytettiin apuna haastattelurunkoa. Aineisto analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Analyysissä teoria ohjailee sisältöä enemmän kuin sitoo sitä.

Tutkimuksessa saatiin selville, että kirjanpitolain muutokset eivät tule muuttamaan tilitoimistojen jokapäiväistä työntekoa ja toimintaa. On vielä vaikea arvioida tarkkaan, miten muutokset tulevat vaikuttamaan tilitoimiston rutiineihin, koska kohdeyritys ei ole vielä alkanut noudattaa muutoksia. Kohdeyritys alkaa noudattaa uusia säädöksiä vasta vuoden 2017 alussa.

Avainsanat: kirjanpitolaki, kirjanpito, tilinpäätös, mikroyritys, pienyritys, tilitoimisto, lainsäädännön uudistaminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Business Management

Specialisation: Financial Administration

Author: Olli Aalto

Title of thesis: The Revised Accounting Act and its effects on accounting firms

Supervisor: Aapo Lämsiluoto

Year: 2016

Number of pages: 71

Number of appendices: 6

The Accounting Act was reformed based on the Financial Statements Directive approved by the EU Parliament and Commission in 2013. The aim of the law reform was to lighten the administrative burden caused by financial statements, especially in the case of small businesses. The new national regulations were enforced on 1 Jan 2016 and applied to accounting periods starting after that. However, in practice, the changes will not become essential until the beginning of the year 2017.

The objective of the thesis is to study the revised Accounting Act. The thesis studies what has changed in the Accounting Act and how these changes will effect accounting firms and entrepreneurs. The aim is to create a document showing the changes and what concrete effects they will have.

The theoretical framework of the thesis focuses on the practices of accounting and financial statements and how the regulations of the Accounting Act have changed.

The study was conducted using a qualitative approach, and the data was collected with interviews. The interviewees consist of the three employees of the target company and three experts on the subject. The interviews were semi-structured and an interview frame was used as help while conducting them. The material was analyzed with help of theory based content analysis. In the analysis, the theory guides the content rather than binding it.

In the study, it was found out that the changes in the Accounting Act will not change the everyday work and operations of accounting firms. It is still difficult to estimate precisely how the changes will affect the routines of accounting firms because the target company has not yet begun to observe the changes. The target company will begin to follow the new regulations at the beginning of 2017.

Keywords: Accounting Act, accounting, financial statement, micro business, small business, accounting firm, reform of legislation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva- ja taulukkoluetelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 Johdanto.....	8
1.1 Tutkimuksen tausta.....	8
1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoitteet	10
1.3 Tutkimuksen rakenne.....	10
2 Kirjanpitolain muutokset	11
2.1 Kirjanpito.....	11
2.1.1 Kirjanpitovelvollisuus.....	13
2.1.2 Kahdenkertainen kirjanpito.....	13
2.1.3 Pienet ensin -periaate	14
2.2 Kirjaus ja aineisto	16
2.2.1 Liitetiedot.....	16
2.2.2 Tosite	19
2.2.3 Liitetietotosite	20
2.2.4 Aineiston säilytys	21
2.4 Tilinpäätös ja toimintakertomus.....	23
2.4.1 Tilinpäätös.....	23
2.4.2 Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös.....	26
2.4.3 Toimintakertomus	27
2.4.4 Kirjanpitolain huojennukset	28
2.4.5 Netottamiskielto	29
2.4.6 Olennaisuuden periaate.....	30
2.4.7 Arvostus- ja jaksotussäännökset.....	32
2.5 Yhteenveto.....	35
3 Empiiriset tulokset.....	37
3.1 Kohdeyrityksen esittely	37

3.2 Tutkimusprosessi	37
3.2.1 Tutkimusmenetelmä.....	37
3.2.2 Empiirisen aineiston kerääminen	38
3.2.3 Empiiristen tulosten analysointi.....	40
3.2.4 Työn rajoitukset.....	41
3.3 Vaikutus tilitoimiston työhön.....	41
3.3.1 Kirjanpidon ja aineiston muutosten vaikutus	43
3.3.2 Tilinpäätöksen muutosten vaikutukset	46
3.3.3 Arvostus- ja jaksotussäännösten muutosten vaikutus.....	50
3.3.4 Muut kirjanpitolain muutosten vaikutukset.....	51
3.3.5 Kirjanpitolain muutosten vaikutus yrittäjälle.....	54
3.4 Pohdinta.....	55
3.6 Johtopäätökset.....	58
3.6.1 Yleiset muutokset.....	59
3.6.2 Kirjanpidon ja aineiston muutokset	60
3.6.3 Mikro- ja pienyritysten muutokset.....	60
3.6.4 Muutokset olennaisuuden periaatteessa.....	61
3.6.5 Muutokset arvostus- ja jaksotussäännöksissä	62
4 Yhteenveto.....	63
LÄHTEET	67
LIITTEET.....	71

Kuva- ja taulukkuuettelo

Taulukko 1. Uudet kokorajat.	15
Taulukko 2. Tilinpäätöksen periaatteet.	23
Taulukko 3. Huomiotavat asiat.....	58

Käytetyt termit ja lyhenteet

Mikroyritys	Mikroyritys on osa pienyritysryhmästä, joille voidaan soveltaa mikroyrityshelpotuksia. Työryhmän mukaan yritys on mikroyritys, jos enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy kahdella perättäisellä tilikaudella: taseen loppusumma 350 000€, liikevaihto 700 000€ ja tilikauden keskimääräinen henkilöstö 10. (TEM 2014, 23.)
Pienyritys	Pienyritykseen kuuluvat kaikki yritysmuodot, jotka eivät ylitä sen raja-arvoja. Pienyritys saa ylittää enintään yhden seuraavista arvoista, jotta se on pienyritys: taseen loppusumma 6 miljoonaa, liikevaihto 12 miljoonaa ja keskimäärin henkilöstöä 50. Suomessa on otettu käyttöön direktiivin salliman enimmäismäärät. (TEM 2014, 22.)
Audit trail	Tarkoittaa kirjausketjua, joka on katkeamaton. Kirjaukset on tehtävä niin, että sitä pystyy vaivattomasti seuraamaan molempiin suuntiin. Kirjausketju on liiketapahtuma–tosite–kirjanpitomerkintä–kirjanpito–tilinpäätös–virainomaisilmoitukset.
KPL	Kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336).
PMA	Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 1753/2015).
KPA	Kirjanpitoasetus yrityksille, jotka ovat suurempia kuin pien- ja mikroyritykset (A 30.12.1997/1339).
KILA	Kirjanpitolautakunta, joka esimerkiksi antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta.
PIE	Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Kirjanpitolain (KPL) uudisryhmä teki mietinnön vuonna 2013 KPL:n (L 30.12.1997/1336) uudistamisesta, jonka perusteella hallitus teki esityksen. Hallitus antoi oman esityksensä 22.10.2015, jonka jälkeen se meni eduskunnan hyväksymäksi sekä presidentin allekirjoitettavaksi. Alun perin uudisryhmän työ lähti liikkeelle uusien direktiivimuutosten lisäämisestä KPL:iin sekä muiden tarpeellisten muutosten tutkimisesta.

Tutkiessaan työryhmä huomasi, että KPL vaatii huomattavia muutoksia sekä päivityksiä ja nämä johtuvat EU:n muuttamista direktiiveistä. Muutokset keskittyivät suurimmaksi osaksi tilinpäätösdirektiiveihin, joten suurimmat muutokset tehtiin KPL:n 3, 4 ja 5 lukuun. KPL:n 2 lukua muutettiin myös, johtuen kansallisista tarpeista ja tekniikan kehityksestä. Uutta KPL:a alettiin soveltaa 1.1.2016 ja sen jälkeen alkaviin tilikausiin. Koska suurin osa uudistuksista kohdistuu tilinpäätöstä, niin lain soveltaminen tulee suurimmaksi osaksi ajankohtaiseksi vasta 2017 (Rekola-Nieminen 2015a, 62).

KPL:n uudistukset perustuvat Euroopan parlamentin sekä neuvoston asettamaan tilinpäätösdirektiiviin. Uudistusten tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen, taloudelliset säästöt sekä harmaan talouden vähentäminen. Tilinpäätössääntelystä johtuvan hallinnollisen taakan vähentäminen on kohdistettu erityisesti pienille yrityksille. Säästöt syntyvät, kun yritysten hallinnollinen taakka vähenee raportoinnin vaatimusten vähentyessä. EU:n komissio on arvioinut, että Euroopan Unionin tasolla säästöt ovat noin 1,7 miljardia euroa. Suomessa suurimmat säästöt kohdistuvat sellaisille yrityksille, jotka uusien kokoluokkien myötä kuuluvat pien- tai mikroyritys luokkiin. Suomessa pien- ja mikroyritysluokkiin kuuluu yli 97% kaikista yrityksistä. Uusien menettelysäännösten myötä auttaa viranomaisia talousrikosten torjumisessa. Esimerkiksi kirjanpitoaineiston säilytysvaatimus mahdollistaa viranomaisten ja tilintarkastajien aineiston tarkastelun. KPL:ssa muutetaan myös kirjanpitoa koskevia säännöksiä tietoteknisten välineistön kehityksen myötä (HE 89/2015).

Pienet ensin – oma säädös Euroopan pienyrityksille (2008) on kohdennettu kaikille Euroopan pk-yrityksille. Sen mukaan valtaosa EU:n työpaikoista on yrityksissä, joissa on enintään 250 työntekijää ja tämä koskee myös Suomea. Sen mukaan Euroopan 23 miljoona pk-yrityksen byrokratiaa tullaan pienentämään sekä mahdollistetaan tasa-arvoinen kohtelu. Säädös on tärkeä etappi ja Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian mahdollistamisessa.

Kaisanlahden (2014, 24–27) mukaan KPL:n merkittävä tekninen muutos oli pien- ja mikroyrityksiä koskevan asetuksen (PMA) erottaminen erilliseksi kirjanpitoasetuksesta. Asetuksen tarkoituksena on koota yhteen asiat, joita tällaisen yrityksen tulee tilinpäätöksessä esittää. Erotuksen ideana on selkeyttää pien- ja mikroyritysten tilinpäätösvaatimuksia. Uusi asetus kuvaisi myös EU:n vaatimusta siitä, että jäsenvaltio ei saa asettaa kansallisesti muita vaatimuksia pien- ja mikroyritysten tilinpäätösinformaatiolle kuin direktiivissä asetetaan.

Hallituksen esitys erosi työryhmänraportista melko paljon. Hallituksen esitys sisälsi muutoksia esimerkiksi kirjanpitovelvollisten yksityishenkilöiden tilinpäätösvaatimukseen, mikroyritysten tasekaavaan, PIE-yhteisön määrittämiseen, pääomalainan käsittelyyn sekä menetelmäsäännöksiin, jotka koskevat kirjanpitomerkitöjen muokkaamista. PIE-yhteisö tarkoittaa yleisen edun kannalta merkittävää yhteisöä ja ne ovat sellaisia, joiden arvopapereilla käydään kauppa säännellyllä markkinoilla ja luottolaitokset sekä vakuutusyhtiöt. Näille yhteisöille on merkittäviä lisävaatimuksia, joita tulee huomioida kuten tilintarkastuksessa. Työryhmämietinnössä harkittiin kokonaan uuden KPL:n säätämistä mutta hallituksen esityksessä päädyttiin muuttamalla KPL:a sekä KPA:sta ja erottamalla pien- ja mikroyrityksille kokonaan oma asetus (Raitio 2015, 28–29).

Kyseessä ei ole uusi KPL, vaan se on edelleen sama kuin aikaisemmin ja sitä on vain muutettu sekä tuotu se vastaamaan nykyaikaa. Opinnäytetyö on ajankohmainen sekä kiinnostava ja muutoksilla on vaikutusta kirjanpitovelvollisten toimiin. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ja empiirinen aineisto tullaan keräämään teemahaastatteluilla. Haastattelut tullaan tekemään kohdeyrityksen työntekijöille sekä asiantuntijoille, jotka ovat tutkineet asiaa enemmän. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia miten nämä uudistukset tulevat vaikuttamaan tilitoimiston sekä yrittäjän työhön.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmana on tutkia, että miten KPL:n uudistukset vaikuttavat tilitoimiston työhön. Tässä työssä tutkitaan, myös miten KPL:n muutokset vaikuttavat itse yrittäjän työhön. Tarkoituksena tutkia, minkälaisia muutoksia KPL:n on tehty ja niiden vaikutuksia sekä merkitystä tilitoimistolle ja yrittäjälle.

Teoria luo pohjan opinnäytetyölle ja sen tarkoituksena on kertoa lukijalle käytäntöä sekä mikä KPL:ssa muuttuu. Tärkeimpänä asiana on kuitenkin tutkia, miten muutokset tulevat vaikuttamaan tilitoimistoon sekä yrittäjään. Tutkimuksen tavoitteena on saada kohdeyritykselle sellaisia tutkimustuloksia, joita he voivat hyödyntää siirtymässään käyttämään muuttuneen KPL:n säädöksiä. Tutkimuksessa pyritään myös löytämään kohdeyritykselle käytännön tapoja sekä neuvoja, miten KPL:n muutoksia pitää soveltaa. Muuttuneen KPL:n vaikutusten löytämiseksi työssä tutkitaan niitä osa-alueita, jotka ovat muuttuneet ja millä on suurimpia vaikutuksia kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimiseen. Teorian on tarkoituksen auttaa haastatteluiden tekemisessä ja tulosten analysoinnissa.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus jakaantuu neljään osaan: Johdantoon, teoriaan, empiiriseen osaan sekä johtopäätöksiin. Johdannossa käydään läpi uudistusten taustaa, tutkimusongelmia sekä uudistusten tavoitteita. Toisessa luvussa on esitetty tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys. Teoriaosuus on jaettu kolmeen osaan; kirjanpito, kirjaus ja aineisto sekä tilinpäätös ja toimintakertomus. Jokaisessa osassa tutkitaan, miten laki on muuttunut kussakin kohdassa. Suurimmat muutokset koskevat pien- ja mikroyrityksiä. Kolmas osio koostuu opinnäytetyön empiirisestä osasta, jossa esitetään kohdeyritys, tutkimusprosessia sekä tutkimustulokset. Neljännessä ja viimeisessä osiossa käydään läpi tutkimuksen johtopäätökset.

2 Kirjanpitolain muutokset

KPL:n (L 30.12.1997/1336) ensimmäisessä luvussa on yleiset säädökset. Toisessa luvussa säädetään liiketapahtumien kirjaamisesta ja kirjanpitoaineistosta. Kolmannessa luvussa säädetään tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Neljännessä luvussa on tilinpäätöseriin liittyvä määritelmät. Viidennessä luvussa säädetään arvostus- ja jaksotussäännöksistä. Kuudennessa luvussa konsernitilinpäätöksestä ja seitsemännessä luvussa kansainvälisien tilinpäätösstandardien mukaan laadittavista tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä. Kahdeksannessa luvussa on muita säännöksiä ja yhdeksännessä KPL:n voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (L 1997/1336).

KPL:ssa muutettiin myös paljon terminologiaa ja niitä päivitettiin nykypäivään. KPL:sta poistui kokonaan esimerkiksi termit päiväkirja, pääkirja, tasekirja, peruskirjanpito, vapaaehtoinen varaus sekä satunnaiset erät. Satunnaisiin eriin kuuluneet erät on jaettu uusiin paikkoihin ja vapaaehtoinen varauksen uusi termi on verotusperusteinen varaus.

2.1 Kirjanpito

Kirjanpidon tehtävänä on pitää kirjaa yrityksen taloudellisista tapahtumista. Laissa on määrätty, mitä liiketapahtumia kirjanpitovelvollisen tulee pitää, miten ne merkitään sekä mitä muita tietoja kirjanpidosta tulee ilmetä. Kirjanpidossa tulee noudattaa hyvää kirjanpitolapaa sekä merkittävät liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat ja niiden oikaisu- ja siirtoerät. Yrityksen toiminta voidaan jakaa reaali- ja rahaprosesseihin ja näiden taloudelliset tapahtumat merkitään kirjanpitoon (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 17–19).

Rekola-Niemisen (2015a, 63–64) mukaan peruskirjanpito-termi poistui kokonaan määritelmistä, ja nyt käytössä olevat termit ovat pääkirjanpito ja osakirjanpito:

Osakirjanpidosta on kyse silloin, kun yrityksen osto- tai myyntireskontra hoidetaan erillisessä järjestelmässä ja siirretään sieltä saldotason tietoa yhdistelmätositteilla varsinaiseen kirjanpitoon. Myös pankin tiliote, josta kirjataan yhdistelytiedot, katsotaan osakirjanpidoksi.

Osakirjanpidosta pääkirjanpitoon siirrettävien tapahtumien kirjausketju aukottomuus on varmistettava. Aukottomuus täytyy myös varmistaa eri lähteistä pääkirjanpitoon siirrettävien tietojen osalta. Pääkirjanpito on ylin kirjanpidon taso ja sieltä syntyvät tase sekä tuloslaskelma. Tililuettelo pitää laatia niin, että taseen sekä tuloslaskelman voi laatia asetuksenmukaisesti ja kirjausketju on selkeä. Vanhassa KPL:ssa oli sanottu, että muut kuin käteismaksukirjaukset tulee tehdä neljän kuukauden sisällä jakson päättymisestä. Muuttuneessa KPL:ssa tämä muutetaan niin, että kirjaukset tulee tehdä ennen kuin tilinpäätös laaditaan. Kirjausketju on näin ollen koko tilikausi edellisen neljän kuukauden sijaan. Kirjauskuukausi tulee määräytymään kirjanpitovelvollisen toiminnan mukaan. Kirjanpitovelvollisille, joiden ei tarvitse tilikauden aikana antaa viranomaisilmoituksia, tulee tehdä kirjaukset ennen tilinpäätöksen laatimista ja tarvittavat ilmoituksen johdetaan kirjanpidosta. Tälläkin hetkellä osa pienistä yhdistyksistä sekä asunto-osakeyhtiöistä kirjaa kerran vuodessa ja muutoksen myötä se on laillista. Kun kirjanpitovelvollinen joutuu tekemään kausiveroilmoituksia, niin kirjausaika määräytyy sen mukaan, että kirjausketju kirjanpidosta on aukottomasti todettavissa. Käteismaksut tulee edelleen kirjata välittömästi.

Ammatin- ja liikkeenharjoittajalle kirjanpidon tärkeimpänä tehtävänä on olla verotuksen perustana. Sisältö määräytyy verotuksen tarpeista, jonka mukaan määräytyy tarvittavat tiedot. Tällaisia on tiedot, jotka verohallinto edellyttää ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista antaman päätöksen (Tomperi 2015).

Kirjanpitovelvollinen saa laatia kirjanpidon joko suoriteperusteisesti, laskuperusteisesti tai maksuperusteisesti (Haaramo ym. 2016, 74–75). Tulokirjaus tehdään suoriteperusteisessa silloin, kun tuote tai palvelu luovutetaan, laskuperusteisessa kun myydystä tuotteesta tai palvelusta lähetetään lasku ja maksuperusteisessa kun tuotteen tai palvelun lasku maksetaan. Menokirjaus puolestaan tehdään suoriteperusteisessa silloin, kun saadaan ostettu tuote tai palvelu, laskuperusteisessa silloin kun saadaan lasku sekä maksuperusteisessa kun maksetaan lasku. Maksuperusteisen kirjanpidon pitämiseksi on kuitenkin vaatimus, että ostovelkojen sekä myyntisaamisten tulee olla koko ajan selvitetävissä. Tämän auttaa mahdollisen velkaantumisen seuraamista, eikä vaadi kuin saapuneiden laskujen pitämistä yhdessä paikassa paperisena tai sähköisesti.

2.1.1 Kirjanpitovelvollisuus

Muuttuneen KPL:n myötä kirjanpitovelvollisuus muuttui (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 3–6). Nykyisessä KPL:ssa kirjanpitovelvollisuus jaetaan kahteen ryhmään, oikeushenkilön- ja luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuuteen. Oikeushenkilö voi saada oikeuksia sekä tulla velvoitetuksi ja saa määrätä oikeuksistaan sekä tehdä oikeudellisia toimia. Oikeushenkilön kirjanpitovelvollisia ovat avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Laissa on myös säädetty, että uskonnonvapauslain mukainen rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhteisöt ovat kirjanpitovelvollisia. Kuitenkin myös julkisyhteisö voi olla kirjanpitovelvollinen, jos siitä määrätään jossain muussa laissa, kuten esimerkiksi kuntalaissa. Kirjanpitovelvollisuus alkaa, kun perustamissopimus on allekirjoitettu tai muun vastaavanlaisen perustamissopimuksen myötä.

Luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuudessa määritetään, että luonnollinen henkilö, lukuun ottamatta maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa on kirjanpitovelvollinen (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 7–9). Kirjanpitovelvollisuus alkaa, kun aletaan toimia yhteisömuodossa tai säätiönä. Myös näiden toimintaa jatkavat kuolinpesät ja konkurssipesät ovat kirjanpitovelvollisia. Velvollisuus koskee kaikkia Suomessa harjoitettavaa ammatti- tai liiketoimintaa. Tässä liiketoiminnalla tarkoitetaan kaikkia, jonka tarkoituksena on ansaitseminen tuotanto- tai palvelutoiminnalla. Tärkeä tunnusmerkki liiketoiminnalle on riski ja se, että toiminnan harjoittaja voi menettää ansaitsemansa varallisuuden. Tämä on suurin eroavaisuus palkkatyöhön verrattuna.

2.1.2 Kahdenkertainen kirjanpito

Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa sitä, että kaikki liiketapahtumat kirjataan saman suuruisena kahdelle eri tilille (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 13–14). Tapaukset kirjataan siis aina debettiin eli veloitukseen sekä krediitiin eli hyvitykseen. Debet-merkintä kertoo yrityksen rahan käytön ja kredit rahan lähteen.

Muuttuneen KPL:n myötä ammatin- ja liikkeenharjoittajat eli luonnolliset henkilöt ei tarvitse enää pitää kahdenkertaista kirjanpitoa (Rekola-Nieminen 2015a, 62–63). Kahdenkertaista kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laatiminen on kuitenkin mahdollista. Joka tapauksessa yrityksen tulee noudattaa tositeaineiston käsittelyn, kirjauksien laatimisen sekä kirjanpitoaineiston arkistoinnin säädöksiä. Ammatinharjoittajilla oli oikeus pitää yhdenkertaista kirjanpitoa arvonlisäverolain mukaan ja nyt liikkeenharjoittajat saavat saman oikeuden KPL:n uudistuksen myötä. Yhdenkertaisen kirjanpidon pitäminen vaatii, että kirjanpidosta on mahdollista selvittää ostovelkojen sekä myyntisaamisten määrä sekä saada tiedot verovelvollisuuden täyttymisestä. On myös katsottava, että enintään yksi raja seuraavista ylittyy; taseen loppusumma yli 100 000€, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto yli 200 000€ tai henkilökuntaa yli kolme henkilöä. Rekola-Niemisen mukaan (mp.) yritysten tulisi kuitenkin miettiä onko se yritykselle järkevää ja kannattavaa. Kahdenkertaisesta kirjanpidon pitämisestä vapautuminen on sidottu toimintamuotoon, ei kokoon. Yhdenkertaisen kirjanpidon pitäminen on kustannuksiltaan pienempi, mutta veroilmoituksen täyttäminen on työläämpää. Toisaalta vaativamman kahdenkertaisen kirjanpidon pitäminen helpottaa veroilmoituksen täyttämistä. Veroilmoitusta tarvitaan esimerkiksi Kelassa sekä pankissa. Myös tilinpäätös, joka sisältää taseen, helpottaa veroilmoituksen laatimista. Tilinpäätös kertoo yritykselle myös tärkeää taloudellista informaatiota. Kaikki nykyiset järjestelmät eivät välttämättä tue yhdenkertaisen kirjanpidon tekemistä, joten on syytä miettiä minkälaisia palveluja ja millä resursseilla tarjotaan.

2.1.3 Pienet ensin -periaate

Muuttuneessa laissa muutetaan näkökulma suurten yritysten tukemisesta pk-yritysten tukemiseen vähentämällä rasitteita. Pk-yrityksen tilinpäätös sisältää lyhennetyn taseen, tuloslaskelman sekä liitetiedot. Mikroyritys on aina pienyritys ja tämä asettaa katon sille, mitä mikroyritykseltä voidaan vaatia. Mikroyrityksillä on ns. suojasätösäännös, joka tarkoittaa, ettei oikean ja riittävän kuvan saavuttaminen tarvitse muuta kuin asetuksessa säädettyjen seikkojen esittämistä.

Muuttuneen KPL:n myötä yritysten kokorajat muuttuivat, ja niitä on nyt neljä kokoluokkaa (Rekola-Nieminen 2016a, 68). Tämän myötä on otettu käyttöön sanonta

”pientä suurempi”. Keskikokoiset yritykset, jotka kokonsa puolesta sijoittuu pien- ja suuryrityksen väliin, määritelmä on poistunut lakitekstistä kokonaan. Vaikka keskikokoisen yrityksen määritelmä on lakitekstistä poistunut, niin se on periaatteessa vielä käytössä. Kokoluokat määräytyvät päättyneen sekä välittömästi edellisen tilikauden perusteella. KPL:n mukaan pienyritystä suurempi on velvollinen rekisteröimään tilinpäätöksensä. Osakeyhtiölaissa (L 21.7.2006/624) säädetään, että kaikilla osakeyhtiöillä on rekisteröintivelvollisuus, ja osuuskuntalaissa (L 14.6.2013/421) on samanlainen säädös osuuskunnille. Yritysten uudet kokorajat ilmenevät seuraavasta taulukosta:

Taulukko 1. Uudet kokorajat.

	Tase (€)	Liikevaihto (€)	Henkilöstö keskimäärin (kpl)	Ehdot
Pienyritys	6 000 000	12 000 000	50	Enintään yksi ylittyy
Mikroyritys	350 000	700 000	10	Enintään yksi ylittyy
Keskisuuri yritys	6 000 000	12 000 000	50	Vähintään kaksi ylittyy
Suuryritys	20 000 0000	40 000 000	250	Vähintään kaksi ylittyy

Pienyrityksen kokoluokan määrittelyssä on käytetty jäsenvaltio-optiota enimmäismääräisesti. Mikroyrityksen kohdalla on ollut mahdollisuus ottaa käyttöön mikroyrityshelpotuksia, jotka Suomi on ottanut käyttöön (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 19–23).

2.2 Kirjaus ja aineisto

Tässä kappaleessa kerrotaan, miten KPL:ssa on kirjaaminen sekä kirjanpitoaineiston käsittely muuttunut. Näihin on tullut uusia vaatimuksia sekä mahdollisuuksia toimia.

2.2.1 Liitetiedot

Muuttuneessa KPL:ssa liitetiedot ja niiden vaatimukset ovat kokeneet muutoksia (Rekola-Nieminen 2015c, 60). Aikaisemmin liitetiedoista on määrätty KPL:n sekä kirjanpitoasetusten (KPA) lisäksi myös eri yhteisölaeissa. Aikaisemmin ollut säännös siitä, että on annettava oikea ja riittävä kuva on koskenut kaikkia. Muuttuneen lain myötä tämä määräytyy kirjanpitovelvollisen koon mukaan. Uusien kokoluokkamutosten jälkeen, kun tilinpäätöksen laatiminen ei ole pakollista, myös liitetietojen esittäminen vähenee

Tärkeä liitetieto on yli viiden vuoden kuluttua erääntyvien pitkäaikaisten velkojen ilmoittaminen (Rekola-Nieminen, 2015c, 62). Aikaisemmin ollut epäselvyyksiä mikä määrä ilmoitetaan. Muuttuneessa laissa ilmoitetaan sen hetkinen lainapääoma, ei tilinpäätöksen aikaista. Samanlaisia liitetietoja kuin vanhassa laissa ovat: annetut vakuudet, taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuista. Myös toimitusjohtajalle sekä hallintoelimiin kuuluville henkilöille annetut lainat ja heidän puolestaan annetut sitoumukset eritellään samalla tavalla kuin ennenkin eli liitetiedoissa.

Sitoumuksista erityisesti eläkesitoumukset näiden henkilöiden tehtävistä on nostettu esiin. Konsernissa toimivien yritysten pitää ilmoittaa emoyrityksensä nimi sekä kotipaikka. (Rekola-Nieminen 2016.)

Muuttuneessa KPL:ssa on tullut vaatimuksia kokonaan uusista liitetiedoista (Rekola-Nieminen 2015a, 62–64). Pienyrityksen ja sen intressitahoihin kuuluvien välillä tehtyjen liiketoimista on tehtävä selvitys, jos ne ovat olennaisia ja ne ei ole tapahtunut tavallisin kaupallisin ehdoin. Tässä määritellään ne intressitahot, joihin kuuluvat toimitusjohtaja ja hallintoelinten jäsenet sekä konserni- että osakkuusyrytyksissä. Tällaisista liitetietoina tehdyistä pitää kertoa ainakin luonne, arvo, intressisuhteen

luonne sekä sellaiset tiedot toimista, joista lukija pystyy arvioimaan toimien merkityksen yritykselle. Rekola-Niemisen mukaan (mp.) yritykset voivat joutua antamaan liitetiedot myös tavanomaisesti tehdyistä liiketoimista intressitahojen kanssa, jos sitä tarvitaan oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseksi. Muuttuneessa KPL:ssa pitää edelleen ilmoittaa henkilöstön lukumäärä. Siinä pitää erityisesti huomioida, että ilmoitetaan henkilötyövuosissa laskettu keskimääräinen lukumäärä, eikä vuoden aikana olleet työntekijät. Myös on annettava liitetieto, jos yritys on tilikauden aikana hankkinut tai luovuttanut omia osakkeitaan sekä kaikki hallussaan olevat omat osakkeet.

PMA:ssa määritellään tarvittavista tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (Rekola-Nieminen 2015c, 60–62). Muuttuneessa KPL:ssa ei vaadita mikroyritykseltä enää esittää tilinpäätöksellä oikeaa ja riittävää kuvaa, vaan sille riittää, että se antaa PMA:ssa vaaditut liitetiedot sekä tase- ja tuloslaskelmakaavat. Tähän on kuitenkin laitettu ehto, että vain osakeyhtiömuotoiset mikroyritykset tai henkilöyhtiöt, joiden vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai henkilöyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on aikaisemmin kuvattu henkilöyhtiö, voivat saada tämän ehdon oikean ja riittävän kuvan antamisesta. PMA:een on määritelty vaadittavat liitetiedot pien- ja mikroyrityksille. Liitetiedot ovat periaatteessa molemmille samat, lukuun ottamatta käyvän arvon soveltamiseen liittyvien liitetietojen osalta. Mikroyrityksen ei tarvitse näitä tietoja antaa, sillä se ei käyvän arvon menettelytapaa voi soveltaa. Näissä pitää huomioida puhutaanko mikrokokoisesta yrityksestä vai mikroyritysten säännöksiä noudattavasta kirjanpitovelvollisesta, sillä mikrokokoisella yrityksellä on mahdollista noudattaa pienyrityksen säännöksiä. Asetuksen liitetietovaatimusten lähtökohta on, että tilinpäätöksen arvostus- sekä jaksotuseriaatteet ja -menetelmät tulee ilmoittaa liitetiedoissa.

KPA:ssa on yleinen tasekaava, mutta pienyritykselle on oma tasekaava liitteessä ja mikroyrityksellä on mahdollisuus vielä suppeampaan kaavaan (Rekola-Nieminen 2015c, 62). Se mitä kaavaa käytetään, niin taseessa on esitettävä vertailutieto edellisestä tilikaudesta. Eli taseessa tulee olla tilikauden luku ja edellisen tilikauden vertailuluku. Siinä ei kuitenkaan saa esittää tyhjiä tai nollarivejä, vaan nämä rivit jätetään kokonaan pois. Tasekaavassa tulee muuttaa nimikkeitä, jos ne eivät vastaa

kirjanpitovelvollisen erityisluonnetta, mutta erittelyitä ei saa muuttaa. Taseessa olevia arabialaisilla numeroilla merkittyjä eriä saa yhdistellä, jos se selkeyttää esitystapaa ja erien erillinen esittäminen ole olennaista oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseksi. Ainoastaan omia osakkeita tai osuuksia sekä osuuksia saman konsernin yrityksistä ei saa yhdistellä. Tuloslaskelmassa saa myös yhdistellä eriä samasta syystä kuin tasekaavassa, mutta epäselviä tai tulkinnanvaraisia eriä ei saa yhdistellä. Nämä erät tulee esittää kaavojen mukaisesti erillisinä. Siinä on kuitenkin oltava liikevaihto ja tilikauden voitto tai tappio sekä KPA:n tai PMA:n isoin kirjaimin kirjoitetut välisummat. Pien- ja mikroyritykset saavat aloittaa tuloslaskelman erästä bruttotulos ja tämän seurauksena ostot sekä liikevaihto jäävät salaisuudeksi. Tämä on kielletty pienyritystä suuremmilta kilpailun edistämiseksi. Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa erät alkavat bruttotuloksesta. Yhdisteltävät erät ovat: Liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot sekä materiaalit ja palvelut. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa aloitetaan myös bruttotuloksesta. Siinä yhdisteltävät erät ovat: liikevaihto, hankinnan ja valmistuksen kulut sekä liiketoiminnan muut tuotot.

Pienyrityksille on annettu huojennuksena pitää suppeampia liitetietoja, mutta niiden on myös samalla annettava riittävän laajat tiedot, jotta oikea ja riittävä kuva saavutetaan (A 1753/2015). Ne on vapautettu muista liitetiedoista kuin seuraavista:

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. Tieto poikkeuksellisten tuotto- ja kuluerien määrästä ja sisällöstä
3. Tilikauden päättymisen jälkeiset olennaiset tapahtumat, jolleivät ne muuten ilmene tilinpäätöksestä sekä arvio niiden merkityksestä
4. Tiedot käypään arvoonsa merkityistä omaisuuseristä ja arvonnkorotusrahaston muutoksia sekä tiedot johdannaissopimuksista
5. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät viittä vuotta myöhemmin
6. Annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset vastuusitoumukset ja -järjestelyt sekä eläkevastuut

7. Tiedot emoyrityksistä
8. Lainat johtohenkilöille ja heidän puolesta annetut sitoumukset
9. Liiketoimet johtohenkilöiden ja muiden intressitahojen kanssa
10. Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä
11. Omien osakkeiden tai osuuksien hankinnat ja luovutukset
12. Toimintakertomusta vastaavat tiedot, milloin ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi

Mikroyritykselle oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseksi riittää pienempi esittäminen kuin pienyrityksellä. Mikroyrityksen liitetiedot vastaavat oikeaa ja riittävää kuvaa, jos ne esittävät liitetiedot, tase- ja tuloslaskelma erät, joita PMA edellyttää. Mikroyrityksen liitetietovaatimukset ovat pitkälti samat kuin pienyrityksellä muutamaa kotaa lukuun ottamatta. Omaisuuserien merkitsemistä käypään arvoon ei mikroyrityksellä sallita eikä pienyrityksen liitetietokohtaa 12 ole pakko esittää.

2.2.2 Tosite

KPL:n (L 30.12.1997/1336) 2 luvun 5§ 1 momentin mukaan:

kirjauksen on perustuttava päivätyyn ja järjestelmällisesti numeroituun tai vastaavalla tavalla yksilöityyn tositteeseen, joka todentaa liiketapahtuman. Liiketapahtuman, tositteen ja kirjauksen välisen yhteyden tulee olla vaikeuksista todettavissa.

Tosite todentaa liiketapahtuman ja se voi olla niin paperisen versiona kuin sähköisenä dokumenttina. Tosite voi myös koostua useasta osasta, jolloin on tärkeää, että nämä eri osat voi yhdistää keskenään sekä niitä pystyy vaivattomasti tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Tämä tulee huomioida myös tositteiden säilyttämisessä. Tärkeää on siis, että kirjauksen perustana oleva tosite on yksilöity ja tositteen perusteella tehtyjä kirjauksia pystyy tarkastelemaan sekä toisinpäin, kirjausten pohjana olevan tositteen tunnistaminen ja tarkastelu. Järjestelmällinen numerointi on mahdollista toteuttaa eri tavoin, riippuen koosta. Pienen kirjanpidon kohdalla on

mahdollista tehdä juokseva numerointi yhden tositesarjan sisällä. Isommissa kirjanpidoissa se voi perustua laajoihin tietojärjestelmien hakuavaimiin sekä osoitelinkkeihin (Rekola-Nieminen 2015a, 63–64).

Fredmanin (2015, 48–49) mukaan tositteon tulee kuvata tapaturman tietosisältöä tarpeeksi yksityiskohtaisesti. Hän antaa esimerkkinä, että jos sisältö käy ilmi ainoastaan paperi- tai verkkolaskun liitteestä, niin liite tulee säilyttää joko laskun yhteydessä tai se on mahdollista löytää vaikeuksitta tositenumeron tai linkin avulla. Monimutkaisemmissa tositekokonaisuuksissa kannattaa tehdä kokonaan erillinen sisällysluettelo, josta selviää mistä tositteon tieto löytyy. KPL:n muutoksissa kumotaan vaatimus pitää paperista tasekirjaa. Tämän sijaan nykyään vaaditaan luetteloa kirjanpitokirjoista ja -aineistoista.

Luettelosta tulee ilmetä mistä eri osista ja aineistoista tilinpäätöksen perusteena oleva kirjanpito koostuu ja perustuu, miten nämä liittyvät toisiinsa, miten ja missä näitä säilytetään sekä miten näitä pystyy lukemaan. Tätä luetteloa pitää säilyttää myös kymmenen vuotta. (Fredman 2016.)

2.2.3 Liitetietotosite

Rekola-Nieminen tuo esille, että KPL:iin tulee kokonaan uusi tositelaji, joka on liitetietotosite (2015a, 64). Liitetiedon sekä liitetietotositteon, joka todentaa liitetiedon, niin niiden yhteys pitää olla vaikeuksitta todettavissa. Nämä tulee numeroida ja säilyttää samanlaisesti tositteiden kanssa eli kuusi vuotta tilikauden loppumisesta. Liitetietotosite todentaa liitetietojen sisällön ja se tulee laatia, jos tilinpäätöksen perusta ei ole selvä. Kirjausketjun merkitystä on korostettu entuudestaan muuttuneessa KPL:ssa erityisesti laajoissa tietojärjestelmissä, jossa kirjausketju tulee ottaa huomioon jo järjestelmän toteutusvaiheessa. Kirjausketju tulee olla vaivattomasti seurattavissa liiketapahtuma–tosite–kirjanpitomerkintä–kirjanpito–tilinpäätös–viranomaisilmoitukset ja myös päinvastaiseen suuntaan. Tällä hetkellä on sellaisia taloushallinnon ohjelmia, jotka eivät tue tällaista kirjaustapaa. Työryhmän erityispainotuksessa on viranomaisilmoitusten kirjausketjun merkitys. Kirjanpitoaineistoa tulee säilyttää niin, että sen sisältöä voi aina tarkastella selväkielisessä muodossa. Kirjanpitoaineistoon ei saa tehdä muutoksia eikä sitä saa poistaa sen jälkeen, kun tilinpäätös on laadittu. Siihen asti kirjanpitoaineistoa saa muuttaa ja korjata mutta

silloin on pidettävä huolta, että kirjausketju on vaivattomasti seurattavissa. Muutettaessa aikaisempien kirjauskuukausien kirjausta, joka vaikuttaa kausiveroilmoitukseen, niin on huolehdittava, että kirjausketju on sekä korjattuun että aikaisempaan ilmoitukseen selkeä. Kuitenkin aineiston esitys- ja säilytysmuotoa saa muuttaa tilinpäätöksen laatimisen jälkeen. Tämä tarkoittaa, että paperinen tosite voidaan muuttaa sähköiseen muotoon ja hävittää paperinen versio, koska koko kirjanpitoaineistoa voi muuttaa vielä tilinpäätöksen laatimisen jälkeen. Vanhassa KPL:ssa oli vielä vaatimus, että ulkopuolisilta saadut tositteet tulee säilyttää kuvatiedostoina ja että ne pitää pystyä tulostamaan alkuperäisessä muodossa ilman värejä. Muuttuneessa laissa vaaditaan, että kirjanpitoaineiston tietosisältö sekä kirjausketjut pysyvät muuttumattomina arkistoinnin ajan. Muuttuneen KPL:n myötä kirjanpitovelvollisen tulee pitää luettelo kirjanpidoista sekä aineistosta. Nämä luovat yhdessä tililuettelon kanssa pohjan kirjanpidon ja kirjanpitoaineiston tarkastelulle. Luettelo, tilinpäätös ja tililuettelo tulee säilyttää 10 vuotta, ja näistä muodostuu nykyistä tasekirjaa vastaava kooste.

2.2.4 Aineiston säilytys

Kirjanpitoaineiston säilytysvaatimukset ovat muuttuneet huomattavasti muuttuneessa KPL:ssa (Rekola-Nieminen 2016a, 65–67). Vanhan lain maakohtaiset säännökset on kumottu kokonaan ja lupamenettelyt on poistettu. Myöskään kirjanpitoaineiston muodolla ei ole väliä, vaan se voi olla niin paperisena kuin sähköisessäkin muodossa. Kirjanpitoaineisto tulee säilyttää niin, että sitä voi tutkia Suomesta ilman aiheetonta viivettä. Tämä tarkoittaa, että jos kirjanpitoaineisto on paperisena muodossa, sitä ei saa viedä Suomesta pois. Jos taas se on sähköisessä muodossa, arkistointipalvelimelle täytyy olla tosiaikainen yhteys. KPL:ssa ei myöskään enää jaeta tilikauden aikaiseen ja sen jälkeiseen säilytykseen. Vaatimuksena on, että se säilytetään huolellisesti ja se jää kirjanpitovelvollisen tehtäväksi huolehtia säilytyksen luotettavuudesta ja toimivuudesta. Tätä ei saa myöskään ulkoistaa kenellekään. Muuttuneessa KPL:ssa ei säilytysaikoihin tule merkittäviä muutoksia, vaan kirjoitusasut on ainoastaan päivitetty. Luettelo kirjanpidosta ja aineistosta tulee uutena aineistona, jota tulee säilyttää. Lakiin on otettu myös viittaus säilytysaikoihin muista

laeista, joissa voi olla pidemmän säilytysajat kuin KPL:ssa. Tilikauden aikaiseen säilytykseen ei tule muutoksia mutta menetelmäsäännökset ovat päivittyneet.

Direktiivi aineiston julkistamisessa ja säilyttämisessä kannustaa yritystä ns. yhden luukun palvelumalliin (Timperi 2015). Tässä mallissa yrityksillä on mahdollista toimittaa ja julkaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstiedot kerran ja sellaisessa muodossa, joka mahdollistaa useiden päästä käsiin tietoihin ja käyttää niitä.

Yrityksellä tulee myös olla luettelo kirjanpidoista ja aineistoista, ja se tulee säilyttää 10 vuotta (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016b, 67–71). Luettelosta pitää tulla esille, mistä osista tilinpäätöksen perustana oleva kirjanpitoaineisto koostuu, miten ne liittyvät toisiinsa sekä missä ja miten niitä säilytetään ja pystytään lukemaan. KPL:n mukaan kirjanpitoaineistoja tulee säilyttää huolellisesti ja se koskee niin tilikauden aikaisia kuin myös sen jälkeisiä. Säilytettäväksi kuuluvat myös sellaiset tositteet sekä osakirjanpidot, joita ei ole vielä kirjattu pääkirjanpitoon. Kirjanpitoaineiston tutkiminen ilman aiheetonta viivettä tulkitaan aina tapauskohtaisesti. Kuluvan tilikauden aineistoihin on useasti tosiaikainen pääsy, kun taas arkistoituihin aineistoon voi kestää useampikin päivä. Jos tarkastelu ei ole mahdollista, kirjanpitovelvollisen on annettava selvitys mistä viive johtuu ja milloin aineisto on nähtävillä. Kirjanpitovelvollisella on seuraamusuhka kirjanpitorikkomuksesta ja se ei raukea vain esittämällä, että ne ovat esimerkiksi huolimattomuutta hävinnyt. Rikosoikeudellinen vastuu syntyy, kun kirjanpitovelvollinen ei pysty kumoamaan epäilystä siitä, että aineisto olisi tahallaan piilotettu tai tuhottu.

2.4 Tilinpäätös ja toimintakertomus

Tässä kappaleessa käsitellään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen muutoksia, jotka ovat kokeneet merkittävimmät uudistukset.

2.4.1 Tilinpäätös

Rekola-Niemisen (2016b, 59–61) mukaan tilinpäätöksessä on annettava oikea ja riittävä kuva. Tilinpäätöksessä edellytetään tilinpäätöksen yleisperiaatteiden noudattamista ja ne ovat seuraavat:

Taulukko 2. Tilinpäätöksen periaatteet.

Jatkuvuuden periaate	Kaikki toimet tehdään sillä periaatteella, että kirjanpitovelvollisen toiminta jatkuu. Kun kirjanpitovelvollisen liiketoiminta jatkuu ainakin 12 kuukautta ja taseen omaisuus tuottaa tuloa normaalissa liiketoiminnassa.
Johdonmukaisuuden periaate	Aikaisemmin valittuja tilinpäätöksen laatimisperusteita noudatetaan tilikaudesta toiseen. On pystyttävä luottamaan, että kahden peräkkäisen tilikauden eroavaisuudet johtuvat toiminnan todellisista muutoksista eikä laatimisperusteiden muutoksista.
Sisältöpainotteisuuden periaate	Kirjaustapa valitaan liiketapahtuman todellisen luonteen mukaan, ei sen mukaan, mikä luone on. Sisällön ohittaminen tarkoittaa useasti vilpillistä toimintaa.

Varovaisuuden periaate	Tilinpäätöksessä saa esittää vain toteutuneet voitot. Realisoitumattomia tuottoja ei saa kirjata tulosvaikutteisesti, mutta realisoitumattomat menot sekä menetykset tulee merkitä. Jos ne eivät ole vielä realisoituneet velaksi tai tappioksi, niin ne tulee kirjata pakolliseksi varaukseksi.
Tasejatkuvuuden periaate	Tilikauden avaava tase tulee perustua edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. Tämä periaate voi vaarantua, jos tilikauden vaihteessa tullaan tekemään esimerkiksi tilikartta- tai järjestelmämuutoksia.
Suoriteperusteisuus	Tuotot ja kulut tulee kirjata tietylle tilikaudelle niiden todellisen tapahtumien mukaan, riippumatta mikä on maksupäivä. Tässä asiassa tulee ottaa myös huomioon olennaisuuden periaate, erityisesti tulo- ja menojaksotusten kohdalla.
Erillisarvostuksen periaate	Kaikki erät tulee arvostaa erillisinä erinä ja samanlaisten hyödykkeiden arvomuutoksia ei saa netottaa, vaan ne tulee käsitellä omaisuuserittäin.

Rekola-Nieminen (2015b, 54–56) arvioi Tilisanomat-lehdessä, kannattaako tilinpäätös jättää laatimatta, vaikka se ei ole pakollista. Mikrokokoisten ammatin- ja liikkeenharjoittajien ei tarvitse laatia tilinpäätöstä, mutta tällöin tilikauden pitää olla kalenterivuosi. Jos kirjanpitovelvollisen tilikausi on murrettu eli kalenterivuodesta poikkeava, silloin tulee laatia tilinpäätös sekä pitää kahdenkertaista kirjanpitoa. Kirjanpi-

tovelvollisen pitää harkita tarkasti jättääkö tilinpäätöksen laatimatta, koska sen laatiminen myöhemmin on huomattavasti työläämpää, jos pankki tai kela vaatii sitä. Jos kirjanpitovelvollinen laatii tilinpäätöksen, se keventää muita toimia, kuten esimerkiksi veroilmoituksen ja muiden viranomaisilmoitusten laatimisessa. Mikroyritykset voivat laatia suoriteperusteisen tuloslaskelman ja taseen sekä jättää liitetiedot laatimatta. Tilinpäätöksen laatiminen voi olla nopeaa, jos mikroyritys käyttää olenaisuuden periaatetta liiketoiminnan muiden kulujen laadinnassa.

Tilinpäätös on valmis vasta, kun se on allekirjoitettu (Rekola-Nieminen 2016b, 59–61). Muuttuneen KPL:n mukaan ei ole enää väliä missä muodossa tilinpäätös on. Se voi olla kokonaan tehty sähköisesti allekirjoituksesta lähtien sekä säilyttää sähköisesti tai paperille tulostettuna. Nykyään kirjanpitovelvollisella on enemmän vaihtoehtoja päättää mitä tehdä mutta samalla myös enemmän vastuuta. Kirjanpitovelvollisen tulee huolehtia, että tilinpäätös on tehty hyvän kirjanpitotavan mukaan ja se antaa oikean ja riittävän kuvan. Kirjanpitolautakunta (KILA) ei ole enää valtuuksia antaa erikoislupia säilyttää kirjanpitoaineistoja ulkomailla, koska maantieteelliset rajoitukset poistuivat. Tämän sijaan kysymyksiä tulee koskien siitä, onko kirjanpitovelvollisen valitsevat menettelytavat hyvän kirjanpitotavan mukaisia. Hyvän kirjanpitotavan määrittää KPL, KPA, PMA sekä KILA. Samaan aikaan kun muuttunut KPL astui voimaan eli 1.1.2016, niin ministeriöasetukset jäivät pois. Samalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta tulivat merkittävämmäksi osaksi Suomen tilinpäätöskäytäntöjä. nämä EU:n asettamat periaatteet tulevat noudatettaviksi silloin, kun tilinpäätäjä käyttää uusia säädöksiä jaksottaa ja arvostaa hankintoja. Pien- ja mikroyritysten tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, liitetiedot sekä uuden kirjanpito- ja aineistoluettelon. Tästä luettelosta tulee esille kirjanpitovelvollisen kirjanpidot eli pääkirjanpito ja eri osakirjanpidot. Näiden lisäksi siinä kerrotaan tositteiden ja muun kirjanpitoaineiston lajeista, niiden säilytystavoista sekä keskinäisistä yhteyksistä. Luettelo tulee allekirjoittaa samaan aikaan tilinpäätöksen kanssa. Tasekirja nimitystä ei enää ole käytössä mutta kaikki osat on hyvä koota yhdeksi kokonaisuudeksi. Kun käytetään sähköistä järjestelmää, niin se määrittelee, miten eri osat tuotetaan ja miten ne säilytetään. Säilytysajat näille on samat kuin aikaisemmin eli kuusi ja kymmenen vuotta.

Tilinpäätös pitää sisällään neljä osaa: taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman sekä liitetiedot (Leppiniemi & Kyykkänen 2009, 38–39). Lain tarkoittamaan tilinpäätökseen ei saa kuulua mitään muuta kuin nämä neljä osaa. Tilinpäätöksessä keskeisimmät asiat ovat tilikauden päättymispäivän rahoitusaseman osoittaman taseen sekä tuloksen osoittaman tuloslaskelman laatiminen. Rahoituslaskelmalla selvitetään mistä varat on tullut ja liitetiedot täydentävät sekä erittelevät taseessa, tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa olevia tietoja. Rahoituslaskelmaa ei vaadita kaikilta kirjanpitovelvollisilta. Rahoituslaskelma liitetään tilinpäätökseen, jos kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole pien- tai mikroyritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Pien- ja mikroyrityksille säädetään tilinpäätöksestä tarkemmin PMA:ssa ja suurempien yritysten säädökset sisältyvät kirjanpitoasetukseen.

Tilinpäätös tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Veroilmoitus on jätettävä maaliskuun loppuun mennessä ja tilinpäätös tulee olla valmiina silloin. Tämä tarkoittaa sitä että, jos tilikausi on kalenterivuosi, niin tilinpäätöksen laatimiseen on aikaa kolme kuukautta (Rekola-Nieminen 2016a, 65).

2.4.2 Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös

Mikrokokoiset ammatin- ja liikkeenharjoittajat vapautuivat tilinpäätöksen tekemiseltä. Lupa- ja hakemusasioissa viranomaiset voivat tästä huolimatta vaatia tilinpäätöstä riippumatta yrityksen koosta tai muodosta. Kuten aikaisemminkin on todettu, niin tilinpäätös tulee laatia myös, jos käytössä on murrettu tilikausi (Hertsu 2016).

Euroopan unionin KPL:n painopiste muuttui suuryritysten tukemisesta pk-yritysten tukemiseen. Tämä nimettiin tilinpäätösdirektiivissä pienet ensin -periaatteeksi. Pien- ja mikroyritys saa halutessaan käyttää myös käyttää KPA:n säännöksiä. Tämä voi esimerkiksi olla käytännöllistä silloin, kun pien- tai mikroyritys on tytäryrityksenä KPA:sta soveltavan kirjanpitovelvollisen konsernissa. Kirjanpitoasetuksessa vaadittavat informaatiot ovat laajemmat kuin PMA:ssa. Pien- ja mikroyritys voi käyttää KPA:sta kokonaisuudessa tai vain osittain. Jos sovelletaan kokonaisuudessaan KPA:ta, se tulee ilmoittaa tilinpäätöksessä. Jos yritys soveltaa esimerkiksi yhtä

asiaa KPA:n perusteella, sen ei kuitenkaan tarvitse soveltaa KPA:ta kokonaisuudessaan. Pien- ja mikroyrityksellä on oikeus antaa lisätietoja oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseksi. Pien- ja mikroyrityksen ei tarvitse laatia toimintakertomusta ja liitetietojen määrä on suppeampi. Pienyrityksillä on mahdollisuus laatia lyhennetty tuloslaskelma ja tase sekä mikroyrityksillä on mahdollisuus laatia näistä vielä suppeammat. Pien- ja mikroyritysten liitetietovaatimukset ovat pitkälti samanlaiset. Liitetietoja esittäessä on myös otettava huomioon olennaisuus. Mikroyrityksen osalta on myös huomioitava, että jos tilinpäätös on laadittu KPL:n ja PMA:n vaatimusten mukaan, tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnasta sekä taloudellisesta asemasta. Pienyrityksellä tämä ei ole välttämättä ole riittävä, vaan se tulee arvioida tapauskohtaisesti. Pienet ensin -periaatteen mukaisesti pien- ja mikroyrityksillä on mahdollisuus ilmoittaa suppeammat liitetiedot.

Leppiniemen ja Kaisanlahden (2016c) mukaan suojasatamasäännös on yksi merkittävimmistä huojennuksista ja se koskee mikroyritysten oikean ja riittävän kuvan vaatimusta. Suojasatamasäännöksen mukaan mikroyritykselle riittävät oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseksi direktiivin mikroyrityshelpotuksen mukaiset tiedot. Suomi on ottanut käyttöön direktiivin mikroyritysoption ja helpotukset. Pienyrityksillä liitetietovaatimukset eivät ole niin yksinkertaisia kuin mikroyrityksillä. Pienyritysten tulee arvioida tapauskohtaisesti, millä tiedoilla yritys antaa oikean ja riittävän kuvan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Pienyrityksellä on PMA:ssa säädetty 12 kohdan luettelo vaadituista liitetiedoista, jotka tulee esittää. Näiden lisäksi on kuitenkin pohdittava, tuleeko vaadittujen liitetietojen lisäksi esittää vielä jotain muitakin liitetietoja.

2.4.3 Toimintakertomus

Toimintakertomus pitää laatia ja liittää tilinpäätöksen mukaan (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016a, 373–376). Sitä säädetään eri laeissa: KPL:ssa, osakeyhtiölaissa (L 21.7.2006/624), tilintarkastuslaissa (L 18.9.2015/1141), yhdistyslaissa (L 26.5.1989/503), arvopaperimarkkina-laissa (L 14.12.2012/746), säätiölaissa (L 24.4.2015/487), asunto-osakeyhtiölaissa (L 22.12.2009./1599), osuuskuntalaissa (L 14.6.2013/421), sekä laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (L

29.4.1988/389). Muuttuneen KPL:n mukaan pien- ja mikroyritysten ei tarvitse laatia toimintakertomusta. Toimintakertomuksen laadintaa ei voi myöskään vaatia minäkään muun lain perusteella. KPL:n mukaan toimintakertomus tulee laatia, jos kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole KPL:n 1:4a:ssä tai 1:4b:ssä tarkoitettu mikro- tai pienyritys, luottolaitos tai vakuutusyhtiö ja yritys, jonka liikkeelle laskema arvopaperi on otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä markkinalla ETA-alueella.

Leppiniemen ja Kaisanlahden (2016b, 119–121) mukaan toimintakertomus antaa kirjanpitovelvolliselle tietoja toiminnan kehittymiseen liittyvistä tärkeistä asioista. KILA on antanut toimintakertomuksesta malleja ja esimerkkejä, joita kirjanpitovelvollinen voi käyttää. Laissa ei ole erityistä säädöstä toimintakertomuksen tehtävistä. Toimintakertomuksen tarkoituksena on antaa yhdessä tilinpäätöksen kanssa oikea ja riittävä kuva kokonaisuudesta, ei kertoa tilinpäätöksen merkittävimmistä asioista. Tämä tarkoittaa, että tilinpäätös ei rajoita mitä toimintakertomuksessa kerrotaan, mutta ne eivät kuitenkaan saa olla ristiriidassa. Toimintakertomukselle keskeisintä on, että siitä löytyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoittava toimielin analysoi liiketoimintaa sekä muuta toimintaa taloudellista kokonaisuutta ja osakeyhtiössä tämä on hallitus.

2.4.4 Kirjanpitolain huojennukset

Pienyrityksille on säädetty erilaisia huojennuksia tasekaavaan (Torniainen 2016, 20–23). Tuloslaskelmassa eria saa yhdistellä, jos se johtaa selkeämpään lopputulokseen. Rahoituslaskelmalla kirjanpitovelvollinen selventää varojen hankintaa sekä käyttöä. Rahoituslaskelmaa edellytetään listayhtiöiltä, luotto- ja vakuutusyrityksiltä, muilta yleisen edun kannalta merkittäviltä kirjanpitovelvollisista sekä KPL 1:4c:ssä määritetyt suuryrityksiltä. Pienyritysten ei muuttuneen KPL:n myötä pien- ja mikroyritysten ei tarvitse laatia enää rahoituslaskelmaa. Tämä tarkoittaa, että niiden, jotka kuluvalle ja heti edellisellä tilikaudella ylittää suuryrityksen rajan, niin tulee laatia rahoituslaskelma. Tämä tarkoittaa huomattavia helpotuksia, mutta kirjanpitovelvollisten tulee kuitenkin harkita tulisiko se kuitenkin laatia vapaaehtoisesti. Esimerkiksi informaation tai taloudellisen aseman kertominen sidosryhmille. Vaikka se ei

ole lakisääteinen, niin on kuitenkin hyvä muistaa, että tilinpäätösraportointia tehdään omistajille, johdolle ja muille sidosryhmille. Kirjanpitovelvollisella on myös mahdollisuus tehdä laskelmia vain sisäiseen käyttöön.

Toimintakertomusta ei edellytetä kaikilta vaan julkiselta osakeyhtiöltä tai osuuskunnalta ja yksityiseltä osakeyhtiöltä, jotka eivät ole pien- tai mikroyrityksiä tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö (Leppiniemi & Kisanlahti 2016a, 40–44). Pienyrityksen pitää laatia toimintakertomus, jos se on pörssilistattu tai KPL 1:9:n tarkoittama yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö tai asunto-osakeyhtiö.

Muuttuneen KPL:n mukaan pienkonsernien ei tarvitse enää laatia konsernitilinpäätöstä. Konserni on silloin pienkonserni, kun enintään yksi konsernin luvuista ylittää pienyrityksen rajan. Aikaisemmin pienet konsernitkin ovat joutuneet laatimaan konsernitilinpäätöksen, koska jos emoyhtiö on jakanut varoja, niin se pitää laatia. Tämä uudistus auttaa pienyritysten, jotka aikaisemmin ovat joutuneet laatimaan konsernitilinpäätöksen, hallinnollista taakkaa huomattavasti (Rönkkö & Lampila 2016, 41).

2.4.5 Netottamiskielto

Aikaisemmin netottamiskiellosta on säädetty asetuksessa, mutta nyt se otettu mukaan uuteen KPL:iin (Rekola-Nieminen 2015b, 54–55). Netottamiskielloilla tarkoitetaan, että taseen vastaavat ja vastattavaa puolen erät sekä tuloslaskelman kulut ja tuotot esitetään täysin määrinä vähentämättä toisistaan, jos oikea ja riittävä kuva ei tätä edellytä. Mikroluokkaan kuuluvien säätiöiden tai yhdistyksien on mahdollista laatia tilinpäätös maksuperusteisesti. Tämä edellyttää kuitenkin monien liitetietojen antamista, joka voi kuitenkin tarkoittaa tilinpäätäjälle isompaa työmäärää. Mutta on tärkeää, että yhdistysten jäsenille tarjotaan riittävät tilinpäätösinformaatio. Uudesta KPL:sta poistuu kokonaan vaatimus paperisesta tasekirjasta. Muuttuneessa laissa tarkennetaan tilinpäätöksen lyhennelmä sekä jäljennöksenantamisvelvollisuuden säännöksiä. Lukuun 4 on tullut muutama huomattava muutos sekä tarkennuksia sanastoon. Huomattavimpana muutoksena on tullut satunnaiset tuotot ja kulut -rivin jättäminen tuloslaskelmakaavasta kokonaan pois. Tästä eteenpäin yrityksen poikkeukselliset ja satunnaiset erät esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa ja liiketoi-

minnan muissa kuluissa. Konserniavustusten esittämiseen on otettu tuloslaskemaan kokonaan oma rivi konserniavustuksille. Hankintameno osalta on myös täsmennetty termejä, muuttuvat menot vaihtuvat välittömiksi menoiksi. Olennaisuutta ei enää vaadita hankinnan ja valmistuksen välillisiltä menoilta, jotta ne voidaan lukea hyödykkeen hankintamenoon. Välillisten menojen laskentaperusteista ja menoista tulee dokumentoida riittävällä määrällä, jotta oikeellisuutta voidaan myöhemmin arvioida. Olennaiset valmistuksen aikaiset korot on saanut aktivoida pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoon, mutta muuttuneessa KPL:ssa se tulee laajentumaan. Enää tässä ei tarvitse huomioida olennaisuutta korkojen osalta ja se voidaan kohdistaa myös vaihtuviin vastaaviin kuuluvaan hankintamenoon. Jäljellä olevan määrän määrittämisessä on vielä käytössä FIFO ja LIFO sekä painotettu keskiarvo. Vaihto-omaisuuden arvo voidaan myös määrittellä muulla yleisesti käytössä olevalla hyvän kirjanpitoavan mukaisella menettelytavalla. KILA:lla on mahdollisuus ottaa kantaa, että onko menettelytapa riittävä.

2.4.6 Olennaisuuden periaate

Muuttuneessa KPL:ssa on otettu nyt mukaan myös olennaisuuden periaate vanhojen tilinpäätösperiaatteiden lisäksi (Rekola-Nieminen 2016a, 66–67). Vanhoja tilinpäätösperiaatteita (taulukko 2) on jatkuvuuden, johdonmukaisuuden, sisältöpainotteisuuden, varovaisuuden, erillisarvostuksen periaatteet, suoriteperusteen sekä periaatteen tilinavauksen perustamisesta edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. Olennaisuuden periaatteessa ei vielä kukaan anneta minkäänlaisia euro- tai prosenttimääräisiä rajoja, vaan ne yhdistyvät oikean ja riittävän kuvan käsitykseen. Asia on tilinpäätökseen oleellinen, jos jonkin asian pois jättäminen vaikuttaa siihen kuvaan, jonka lukija saa tilinpäätöksestä tai johtopäätöksiin, joita hän muodostamansa kuvan perusteella tekee. Tämä tarkoittaa, että jokaisen tulee itse määrittellä olennaisuuden raja. Yhtä epäolennaista asiaa ei tarvitse käsitellä tilinpäätöksessä, mutta jos näitä on useampia, niin niitä pitää tarkastella kokonaisuutena.

Leppiniemen (2015, 31–32) mukaan, kun olennaisuus liitetään informaatioon, niin tilinpäätäjän tulisi pystyä arvioimaan minkälaisiin käyttötarkoituksiin toimintakertomusta ja tilinpäätöstä käytetään ja miten. Olennaisuuden periaatteella on tarkoitus

kirjanpityön rationalisointi, eikä helpottaa liike- tai muiden salaisuuksien säilyttäminen. Tietyn menettelyn soveltamismahdollisuus voi olla myös sidottu olennaisuuteen. Yhtenä esimerkkinä Leppiniemi antaa KPL:n 4:5§:ssä sallitaan olennaisten kiinteiden menojen sisällyttämään hankintamenoa. KILAn mukaan on mahdollista jaksottaa tilintarkastusmenot tilintarkastustyön etenemisen mukaan, vasta kun tilintarkastustyö on suoritettu olennaisuutta käyttäen. Olennaisuuden periaate kuuluu niin laskentatarkkuuteen kuin tilinpäätöksessä esille otettaviin asioihin. Kirjanpito-velvollinen joutuu esittämään tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa myös sellaisia asioita, joista ei ole laissa säädetty tai jopa sellaisia, joista kirjanpito-velvollinen on säännöksellä vapautettu, jotta oikea ja riittävä kuva saavutetaan. Olennaisuudelle ei ole mahdollista antaa tiettyjä raja-arvoja, vaan olennaisuus täytyy määrittää jokaisen kirjanpito-velvollisen kohdalla erikseen. Tästä syystä KILA onkin antanut ohjeeksi, että parempi ilmoittaa tiedot varmuuden vuoksi. Mutta toteaa kuitenkin, että tilinpäätöksessä keskitytään niihin asioihin, jotka ovat olennaisia oikean ja riittävän kuvan antamiseen ja ei anneta sellaisia lisätietoja, jotka saattaisi vaarantaa tätä. Pienen kirjanpito-velvollisen tulisi esittää tietoja johdannaisopimuksistaan, jos niiden määrä ja luonne ovat olennaisia taloudellisen aseman arvioimisessa. Mikroryityksillä on niin sanottu ”turvasatamasäännös”, joka tarkoittaa, että niille riittää oikean ja riittävän kuvan antamiseen lain nimenomaisten säännösten esittäminen. Suoranaisia prosenttimääräisiä rajoja KILA ei ole antanut, mutta varovaisesti antanut, että 10 prosentin pyöristys on mahdollinen mutta 20 prosentin taas ei ole. Mutta tässäkin tulee huomioida, kuinka isosta pyöristyksestä on kysymys ja minkälaisessa tilanteessa se tapahtuu. Esimerkiksi satasen pyöristys ei lähtökohtaisesti ole olennainen mutta miljoonan on. Myöskään, jos kyseessä on omasta pääomasta, niin siitä johtuvaa ongelmaa ei saa hoitaa pyöristämällä lukuja.

Olennaisuuden arvioinnissa pääsääntönä on arvioida päätösten luonnetta, joihin olennaiset tiedot vaikuttavat (Haaramo ym. 2016, 24–27). Myös tietoa, joka päätöksenteossa on tärkeä, pitää arvioida. Direktiivissä (D 2013/34/EU) on sanottu, että jos tietoa ei ole annettu tai tieto on virheellistä, niin silloin on arvioitava, miten tämä voidaan kohtuullisesti olettaa vaikuttavan päätökseen. Yksittäisen tiedon olennaisuutta voidaan lähteä arvioimaan määrittelemällä kynnyisarvo absoluuttisena euro-määränä tai prosenttiosuus esimerkiksi tuloksesta tai omasta pääomasta. Tämän

suuruuteen vaikuttaa yrityksen koko sekä luonne ja tästä syystä arviointi on yrityskohtaista. Olennaisuutta siis arvioidaan, miten ulkopuolinen käyttäjä sitä tarvitsee. Lähtökohtana pidetään, että kaikki laissa ja asetuksissa vaaditut tiedot kerrotaan. Kuitenkin, jos jokin näistä tiedoista on epäolennaista, niin tulee arvioida vaikuttaako sen puuttuminen päätökseen vai ei. On kuitenkin muistettava, että epäolennainen asia voi muuttua tulevilla tilikausilla olennaiseksi. Näissä tilanteissa on arvioitava sekä määrällisiä että laadullisia tekijöitä. Laadullisuutta arvioitaessa on huomioitava tiedon luonne. Direktiivissä määritellään myös virheellisesti esittämisestä, joka voi johtua tahallisuudesta tai tahattomasta toimesta. Virhe voi johtaa parempaan kuvaan esimerkiksi varoista, veloista, taloudellisesta tilasta sekä asemasta. Vaikka virhe olisi epäolennainen, mutta sen myötä esimerkiksi tulos paranisi, niin tämä virhe pitää korjata. Sama on tehtävä, jos tilinpäätöksessä on useita virheitä, jotka yksin eivät olisi olennaisia, mutta kokonaisuutena olisi. Virheitä on tarkasteltava kokonaisuutena ja arvioitava onko sillä silloin vaikutusta.

2.4.7 Arvostus- ja jaksotussäännökset

Rekola-Niemisen (2016c, 65–67) mukaan tilinpäätös on niin oikea kuin sen jaksotus- ja arvostusratkaisut ovat. Arvostus- ja jaksotusratkaisut koskevat myös taseen velkapuolta, eikä ainoastaan omaisuuspuolta. Velkapuolella on sellaisia eriä, joiden erääntymistä ja erääntyvää määrää tulee tilinpäätöstä laatiessa miettiä. PMA määrää mitä tietoja tasekaavassa tulee olla vaihto-omaisuutta varten. Siinä tulee olla viisi riviä, jotka ovat aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet/tavarat, muu vaihto-omaisuus sekä ennakkomaksut. Muutoksissa täsmennettiin, että miten velka ja pakollinen varaus kirjataan. Ensisijainen kirjaustapa tulee olemaan velaksi kirjaaminen, mutta jos ei tiedetä tarkkaa määrää eikä toteutumisaikaa, niin silloin se merkitään pakolliseksi varaukseksi. Pakollista varausta ei kuitenkaan saa käyttää taseen omaisuuserän arvonalennukseen.

Muuttuneessa KPL:ssa tuli muutoksia arvostus- ja jaksotussäännöksiin (Tikkanen 2016, 22–23). Muutokset täsmenävät säännöksiä, jotka koskevat rahoitusvälineiden käypään arvoon merkitsemistä. Nykyään myös sijoituskiinteistöt voidaan IFRS-

säännösten mukaan merkitä käypään arvoon. Arvonnousut ja -alentumiset saa tulouttaa vuosittain tuloslaskelmaan sekä kirjata taseeseen varallisuutena. Nämä eivät kuitenkaan koske mikroyrityksiä, vaan jos mikroyritys haluaa käyttää tätä arvostustapaa, niin ne eivät voi käyttää mikroyrityshelpotuksia vaan ne katsotaan silloin kuuluvan pienyritys luokkaan. Rahoitusleasingsopimuksella hankittu omaisuus voidaan kirjanpidossa tarkastella samalla tavalla kuin osamaksukauppaa. Jos tätä tapaa käyttää, niin sitä pitää soveltaa kaikkiin sopimuksiin. Aineettomien hyödykkeiden poistoajat ovat muuttuneet. Muuttuneen lain mukaan ne on poistettava suunnitelman mukaan vaikutusaikana, ellei tämä ole mahdollista, niin poistoaika on maksimissaan 10 vuotta. Yli 10 vuoden poistoajoja ei tulevaisuudessa tulla paljon näkemään. Nämä poistotavat ja -ajat koskevat myös kehittämismenoja sekä pitkävaikutteisiin menoihin.

Taseeseen aktivoituvat kehittämismenot rajoittavat jatkossa osakeyhtiöiden ja osuuskuntien voitonjakoa, toisin sanoen voitonjakokelpoisia varoja oikaistaan edellä mainitulla aktivoitulla määrällä. Sama koskee myös henkilöyhtiöitä, joissa vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö. Voitonjakorajoite koskee myös ennen lakimuutosta aktivoituja kehittämismenoja. (Tikkanen 2016.)

Suunnitelman mukaisista poistoista on vapautettu luonnolliset henkilöt sekä kiinteistön hallintaan perustuva toiminta, mutta poistoissa tulee seurata jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta. Uusissa säännöksissä myös yhdistysten ja säätiöiden tulee poistaa etukäteen laaditun suunnitelman mukaisesti, kun aikaisemmin poistosuunnitelmaa ei vaadittu.

Leppiniemen (2016, 40–43) mukaan jaksotussäännöksiä on muutettu merkittävästi ja ovat vapaamielisempiä kuin aikaisemmin. Merkittävimmät muutokset ovat kiinteiden menojen sekä korkomenojen mahdollisuus laajempaan aktivointiin. Aiemmin sanottiin, että hyödykkeen hankinnan ja valmistuksen muuttuvat menot kuuluvat hankintamenoon. Aikaisemmin käytetty muuttuvat menot on muutettu välittömiksi menoiksi, koska uusi sanamuoto vastaa paremmin direktiivitekstiä sekä on paremmin ymmärrettävissä. Myöhemmissä säädöksissä sanotaan myös, että välilliset menot, joita aikaisemmin kutsuttiin kiinteiksi saa sisällyttää hankintamenoon tietyin edellytyksin. Hieman yleistäen voi sanoa, että välittömät menot ovat myös muuttuvia

ja kiinteät menot ovat joko välittömiä tai välillisiä. Kiinteiden menojen aktivointi edellytti aiemmin, että näitä menoja oli olennainen määrä ja muutosten jälkeen välillisten menojen aktivoinnissa ei ole enää vaadita olennaisuutta. Näiltä osin välilliset ja välittömät menot ovat samassa asemassa keskenään. Merkittävä muutos valmistusyrityksille koskee lainatulla pääomalla rahoitettavan valmistuksen korkoja. Korot saa kohdistaa menoihin siltä osin, miten ne kohdistuvat kyseiseen tuotantojaksoon. Aikaisemmin ne vain pysyvät vastaavat sai kohdistaa, nykyään myös vaihto-omaisuuden korot saa kohdistaa. Itse luotu tai vastikkeetta saatu aineettoman omaisuuden saa nykyään aktivoida sekä kirjata kuluksi suunnitelman mukaisina poistoina vastaisina tilikausina, aikaisemmin vastikkeellisesti hankittujen aineettomien oikeuksien lisäksi. Leppiniemi (2016) tuo esiin, että poistoaikojen on pidennetty eikä lyhennetty. Aikaisemmin laissa on sanottu, että poistot on tehtävä vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisina poistoina, kuitenkin enintään viiden vuoden kuluessa, jos tätä pidempää poistoaikaa ei voida erityisestä syystä pitää hyvän kirjanpitoavan mukaisena, kuitenkin enintään 20 vuoden kuluessa. Eli ennen muutosta enimmäispoistoaika oli 20 vuotta, jos vaikutusajan pystyi arvioimaan luotettavasti. Nykyään enimmäisajasta on kokonaan luovuttu eli poistoaika voi olla myös yli 20 vuotta, mutta yli 10 vuoden poistoaikat vaativat perusteltua näyttöä vaikutusajasta. Vaikka säännöksessä sanotaan, että poistoaika on maksimissaan 10 vuotta, niin sitä ei saa ottaa automaattisesti käyttöön, vaan sen on perustuttava tulonodotuksiin. Muut kuin suunnitelman mukaiset poistot sai aikaisemmin poistaa erityisestä syystä, uusissa säännöksissä tämä on tarkennettu veroperusteiseksi syyksi. Huomioitava myös aikaisemmin kerrottu säätiöiden ja yhdistysten poistosuunnitelman käyttö.

Hertsin (2016) mukaan muutokset tuovat hankaluuksia, jos yrityksellä on taseessa aktivoituja tutkimus- ja kehittymenoja. Siis sellaisille yrityksille, joilla on näitä menoja jaksettu useammalle vuodelle. Muutosten myötä kuluksi kirjaamaton meno pienentää omaa pääomaa, joka rajoittaa yrityksen voitonjako mahdollisuuksia.

2.5 Yhteenveto

KPL:iin tehtiin muutokset 1.1.2016, ja niitä aletaan pääsääntöisesti soveltamaan vuoden 2017 alussa. Muutosten myötä näkökulma muuttui tukemaan pieniä yrityksiä ja helpottamaan niiden taakkaa. Yritysten kokorajat muuttuivat myös ja uutena kokoluokkana syntyi mikroyritysluokka. Kokomuutosten myötä yhä enemmän suomalaisia yrityksiä siirtyivät pien- ja mikroyritysluokkaan, joilla on huomattavia helppouksia. Kaikki, jotka harjoittavat liike- tai ammattitoimintaa, niin ovat kirjanpitovelvollisia. KPL:ssa kirjanpitovelvollisuus on jaettu oikeushenkilön- sekä luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuuteen. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat saavat pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, jos heidän tilikausi on kalenterivuosi. Kirjanpidossa on nykyään käytössä termit pääkirjanpito sekä osakirjanpito, joten peruskirjanpito termi on poistunut kokonaan. Muutenkin termistö on päivitetty ajan tasalle. Liitetietojen vaatimukset ovat muuttuneet ja näissäkin periaatteena on ”pienet ensin”. Pien- ja mikroyritysten tarvitsee esittää vähemmän liitetietoja kuin suuryritysten, mutta kuitenkin riittävästi, jotta oikea ja riittävä kuva saavutetaan. Pien- ja mikroyrityksen liitetietovaatimukset kerrotaan PMA:ssa ja muiden liitetietovaatimukset KPA:ssa. Pien- ja mikroyrityksillä on muutama pakollinen liitetieto, joka on esitettävä. Pienyrityksellä on 12 kohtaa, jotka tulee esittää liitetiedoissa ja mikroyrityksen tulee niistä esittää vain 11 kohtaa. Mikroyrityksen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan, jos siinä on esitetty liitetiedot, taseen sekä tuloslaskelman, mitä PMA vaatii. Suuryrityksellä on laajemmat esittämisvaatimukset ja niissä on huomioitava, että annetaan oikea ja riittävä kuva. Tästä syystä ei voi ennalta määrätä, mitkä liitetiedot on annettava vaan tilitoimiston ja yrityksen on arvioitava se. Aineiston säilyttämiseen tuli iso muutos ja nykyään sitä on mahdollista säilyttää kokonaan sähköisessä muodossa. Aineiston säilytysaikoihin tuli myös muutoksia mutta loppujen lopuksi ne eivät olleet suuria. Tärkeä muutos oli, että kirjausketjua on pystyttävä tarkastelemaan molempiin suuntiin. Merkittävä muutos oli paperisen tasekirjan poistuminen, jonka tilalla on nyt säilytettävä luettelo kirjanpidosta ja aineistosta.

Tilinpäätös koki isoimmat muutokset, kun KPL:a muutettiin. KPL:iin otettiin mukaan olennaisuuden periaate sekä oikeat ja riittävä tiedot täsmennettiin oikea ja riittävä kuva -muotoon. Pienimpien ammatin- sekä liikkeenharjoittajien ei tarvitse laatia ti-

linpäättöstä, jos he eivät halua ja heidän tilikausi on kalenterivuosi. Rahoituslaskelmaa ei vaadita enää kaikilta kirjanpitovelvollisilta. Rahoituslaskelman tulee laatia julkinen osakeyhtiö, osuuskunta sekä yksityinen osakeyhtiö, jos se ei ole pien-, mikroyritys tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Pien- ja mikroyritykselle on eriytetty niitä koskeva asetus, jossa määritellään niiden tilinpäätös. Pien- ja mikroyritys saa käyttää myös KPA:sta, jos haluaa. Pien- ja mikroyrityksen on mahdollista laatia lyhennetyt taseen ja tuloslaskelman sekä suppeammat liitetiedot. Mikroyrityksille on laadittu suojasatamasäännös, joka on yksi merkittävimmistä muutoksista. Sen mukaan mikroyritykselle oikean ja riittävän kuvan saavuttamiseen riittää niiden tietojen esittäminen, jota PMA:ssa vaaditaan. Pien- ja mikroyrityksen ei tarvitse myöskään laatia toimintakertomusta. Toimintakertomuksen laadintaa ei voi vaatia minkään muunkaan lain nojalla näiltä pien- ja mikroyritykseltä. Tilinpäätös ja toimintakertomus eivät saa olla keskenään ristiriidassa. Pienkonsernit saavat tulevaisuudessa jättää laatimatta konsernitilinpäätös, jos enintään yksi raja ylittyy pienyrityksen rajoista. Netottamiskielto on otettu myös mukaan lakiin, josta aikaisemmin säädettiin kirjanpitoasetuksessa. Muutoksia tehtiin arvostus- ja jaksotussäännöksiin, jotka ovat merkittäviä. Muutokset koskivat käypään arvoon merkitsemisessä, hankintamenoihin, poistoihin, kehittämismenoihin, rahoitusvälineisiin, sijoituskiinteistöihin sekä rahoitusleasingiin.

3 Empiiriset tulokset

Tuloksissa käydään läpi kohdeyritys, tutkimusprosessi sekä empiirisen osuuden tutkimustulokset. Tutkimustuloksissa tuoda esille päätelmiä, joita haastatteluissa tuli esille ja minun omia näkemyksiä minkälaisia vaikutuksia muutoksilla on.

3.1 Kohdeyrityksen esittely

Maaseututilit Oy on Ilmajoella vuodesta 1968 toiminut tilitoimisto ja se on kokenut ja osaava tilitoimisto. Se on moderni sekä asiantunteva tilitoimisto, joka hoitaa asiakkaidensa taloushallintoa ammattitaitoisesti. Heidän toiminta on kehittynyt koko ajan, jonka myötä se tarjoaa tänä päivänä nykyaikaista ja laadukasta taloushallinnon palveluita maataloille ja yrityksille sekä isännöintipalveluja taloyhtiöille. Sen tarjoamia palveluita ovat kirjanpidot, tilinpäätökset ja muut toimistopalvelut, ostolaskutus, myyntilaskutus sekä viranomaisilmoitusten teko. Muita palveluita on veroilmoitukset, palkanlaskennat, maatalouden veromuistiinpanot, viljelysuunnitelmat, EU-papereiden täyttö, laskutus sekä isännöinnin palvelut. Alun perin yhtiö on perustettu maanviljelijöiden tilitoimistoksi, mutta sen jälkeen asiakkaita on tullut muistakin aloilta ja nykyään sillä on asiakkaita monipuolisesti. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Arto Uusitalo ja yhtiöllä on työntekijöitä keskimäärin viisi henkilöä.

3.2 Tutkimusprosessi

3.2.1 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä käyttäen. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään, selittämään sekä tulkitsemaan tutkittavaa aihetta (Metsämuuroinen 2011). Usein se painottuu tulevaisuuteen ja sen avulla kehitetään, parannetaan tai uudistetaan tutkittavaa kohdetta. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään saamaan tietoa, jolla on merkitystä yleisem-

mällä tasolla kuin vain yhdelle tutkittavalle kohteelle. Kuvailevalla tutkimusmenetelmällä kuvataan systemaattisesti tutkittavaan kohteeseen liittyvät asiat ja tunnuspiirteet tarkasti. Ne vastaavat tavallisesti kysymyksiin mikä ja millainen ilmiö on. Sen lähestymistapa pyrkii ensisijaisesti kokoamaan tietoa tutkimuskohteesta eli kuvailemaan ja selittämään sitä, mutta välttää muuttamasta sitä toisenlaiseksi.

3.2.2 Empiirisen aineiston kerääminen

Tutkimuksen käytännöllinen osa tarkoittaa tässä työssä empiirisen aineoston hankkimista, haastatteluja ja lukemista (Pitkäranta 2014). Haastattelun avulla pystytään selvittämään ajatuksia sekä kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelussa selvänä etuna kyselyyn verrattuna on joustavuus. Siinä on mahdollisuus kysyä asia uudestaan, oikaista väärinkäsityksiä, selventää kysymystä sekä keskustella aiheesta. Tällaista mahdollisuutta ei esimerkiksi ole kyselyssä, jossa kaikilla on samanlainen kyselylomake. Haastattelua ei myöskään yleensä katsota tietokilpailuksi kuten kyselyt voidaan ymmärtää, vaan siinä on tavoitteena saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta. Parhaan mahdollisen lopputuloksen saamiseksi on kannattavaa, että haastateltavat saavat tutustua kysymyksiin etukäteen. Etuna haastattelussa on myös, että siihen voidaan valita omasta mielestä sopivat henkilöt, joilla on tietoa tutkittavasta aiheesta. Ongelmaksi saattaa muodostua, että aineisto jää pieneksi. Syynä siihen voi olla, että haastateltavilla ei ole aiheesta riittävää tietoa tai kokemusta. Haastattelun tekeminen vie myös aikaa ja rahaa enemmän kuin kyselyn tekeminen.

Teemahaastattelussa tarkoituksena on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkittavaan asiaan (Ruusuvuori ym. 2010). Periaatteessa haastattelun teemat pohjautuvat tutkimuksen viitekehykseen eli jo tiedettyihin asioihin. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä samanlaisiin yleistyksiin kuin määrällisissä tutkimuksissa. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on tieto mitä kerätään, eikä kerättävän tiedon määrä. Joten on tärkeää, että ne joilta kerätään tietoa, on mahdollisimman paljon kokemusta ja tietoa aiheesta. Siinä mielessä haastateltavien valinta tulee olla harkittua sekä tarkoitukseen sopivaa.

Haastattelussa on myös huonoja puolia. Esimerkiksi haastattelijan kokemattomuus ja tietotaito vaikuttavat haastattelun lopputulokseen. Tässä opinnäytetyössä juurikin kokemattomuus on suurin uhkatekijä. En ole koskaan aikaisemmin tehnyt teema-haastatteluja, joten se on minullekin oppimisprosessi. Haastattelut tulevat myös vie-mään paljon aikaa, niin haastattelijalta kuin myös haastateltavilta. Haastatteluiden lisäksi, ne tulee suunnitella ja litteroida, jotka vievät myös aikaa. Myös haastattelui-den sopiminen voi olla hankalaa kesällä, sillä osa voi olla kesälomilla tai muuten vain kiire ja sopivan ajankohdan löytyminen voi olla hankalaa.

Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla, jota kutsutaan myös puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Se sopii tähän opinnäytetyöhän erinomaisesti, koska asia on melko uusi ja tutkittavaan asiaan etsitään vastauksia. Haastatteluiden tavoitteena on sy-ventää tietoa ja saada vastauksia. Haastattelussa on tarkoitus välittää haastatelta-van kokemuksia, ajatuksia, käsityksiä sekä tunteita. Haastattelut tehtiin kolmelle ti-litoimiston työntekijälle sekä kolmelle asiantuntijalle. Tilitoimiston työntekijät, joita haastatelin, olivat Arto Uusitalo, Tea Santtila sekä Maria Saranpää. Uusitalo on ti-litoimiston toimitusjohtaja, Santtila ja Saranpää hoitavat kirjanpitoa sekä palkanlas-kentaa. Asiantuntijat, joita haastateltiin, olivat Leena Rekola-Nieminen, Anitta Simo-nen sekä Teija Kerbs. Rekola-Nieminen on KLT-kirjanpitäjä, joka on taloushallinto-alan asiantuntijatutkinto sekä kirjoittanut KPL:n (30.12.1997/1336) muutoksista ti-lisanomat-lehteen. Hänellä on myös oma toiminimi, joka on erikoistunut muun liik-keenjohdon konsultointiin. Anitta Simonen on Visman palvelujohtaja, jossa toiminut noin 16 vuotta ja kirjoittanut blogia muutoksista. Teija Kerbs on Helsingin seudun kauppakamarin kirjanpidon asiantuntija. Asiantuntijat ovat tutkineet ja kirjoittaneet muuttuneesta KPL:sta enemmän. Tilitoimiston työntekijöille haastattelut tehtiin tili-toimiston työpaikalla Ilmajoella ja asiantuntijoille haastattelut suoritettiin sähköpostin välityksellä. Haastattelut tehtiin sähköpostilla, koska ei ollut aikaa eikä rahaa lähteä suorittamaan haastatteluja toiselle paikkakunnalle. Tilitoimiston haastateltavat vali-koitui, niin että kyseiset henkilöt olivat haastattelun ajankohtana töissä ja muut olivat silloin lomalla. Asiantuntijat valittiin ammattitaidon ja kyseisen aiheen tietotaidon mukaan. Valittujen haastateltavien lisäksi haastatteluihin pyydettiin kuutta muuta henkilöä, jotka eivät vastanneet tiedusteluihin tai joilla ei omasta mielestä ollut riit-tävää tietoa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin ennen kuin tuloksia alettiin ana-lysoimaan. Haastateltaviksi riitti nämä kuusi haastateltavaa, koska näillä saavutettiin

saturaatio. Pitkärannan (2014, 98–99) mukaan saturaatio tarkoittaa tilannetta, jossa aineisto alkaa toistaa itseään. Haastateltavien lisääminen ei toisi tutkimuksen kannalta enää mitään lisää tietoa.

3.2.3 Empiiristen tulosten analysointi

Pitkäranta (2014, 100–102) sanoo, että laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on luoda ja tulkita malli tutkittavalle asialle. Tämän tekemiseen tarvitaan käsiteellinen kehikko, teoreettinen viitekehys, jonka avulla tutkitaan saatuja havaintoja.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka soveltuu käytettäväksi kaikissa laadullisen tutkimuksen periaatteissa ja useimmat menetelmät perustuvat tähän analyysiin (Pitkäranta 2014, 100–102). Sisällönanalyysin avulla on mahdollista tehdä erilaisia tutkimuksia. Laadullisen tutkimuksen tuloksiin vaikuttaa tutkijan kiinnostus aihetta kohti ja näkökulman valintaan elämäntapa, ammatti sekä elämänhistoria. Laadullisen tutkimuksen ajatuksena on kuvailla tutkittavaa aihetta seikkaperäisesti, tulkita aihetta, tehdä aiheesta ymmärrettävä, löytää aiheeseen sisältyviä merkityksiä sekä luoda uutta teoriaa aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi pitää kehittää kerätyn aineiston pohjalta ja sen pitää auttaa tutkimuksen tarkoituksia.

Tuomen ja Sarajärven mukaan (2009, 97–100, 108) sisällönanalyysissä aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä sekä eroja Tekstit, joita tutkitaan voi olla erilaisia, esimerkiksi kirjoja, haastatteluita, puheita tai keskusteluja. Analyysin tavoitteena on muodostaa tutkittavasta asiasta tiivistelmä, jonka avulla tulokset saadaan kiinnitettyä isompaan kontekstiin sekä muihin tutkimustuloksiin. Sisällönanalyysi voi tarkoittaa laadullista sisällönanalyysia tai sisällön määrällistä erittelyä ja kumpaakin voi käyttää analysoidessa samaa aineistoa. Sisällönanalyysin voi jakaa aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan tai teorialähtöiseen. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa sen pääpaino on aineistossa ja teoria rakennetaan niin, että aineisto on lähtökohta. Teorialähtöisessä tutkimuksessa se perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Analyysiä ohjaa jokin malli ja sen tavoitteena on tämän mallin tai teorian kokeileminen uudessa yhteydessä.

3.2.4 Työn rajoitukset

Työtä tehdessä vastaan tuli rajoituksia, jotka vaikuttivat tutkimuksen tekemiseen ja aikatauluun. Aikaisemmin jo todettiin, että kokemattomuus voi olla ongelmana haastatteluja tehdessä. Minulla ei ollut minkäänlaista kokemusta haastatteluiden tekemisestä eikä sen jälkeistä toimista. Haastattelut olisivat voineet mennä paremmin, sillä ne kulkivat hieman liikaa pelkän haastattelu rungon mukaan. Haastattelu tilanteista olisi voinut saada paljon enemmän irti, jos olisi ollut siitä kokemusta tai olisin valmistautunut vielä paremmin siihen tilanteeseen. Haastattelu tilanteissa rajoituksena tuli vastaan myös haastateltavien vähäinen tietämys. Kohdeyrityksen työntekijöiden ”tietämättömyys” muutoksista oli kuitenkin ymmärrettävää, sillä he eivät olleet niiden mukaan vielä tehneet mitään. Tämän myötä jouduin pohtimaan, ketä muita saisin haastateltaviksi, jotka ovat perehtyneet aiheeseen. Lopulta sain kolme asiantuntijaa, jotka tiesivät aiheesta ja pystyisivät vastaamaan laajasti kysymyksiini. Seuraavana ongelman tuli se, että kaikki uudet haastateltavat olivat toisella paikkakunnalla. Minulla ei ollut aikaa eikä rahaa lähteä suorittamaan haastatteluita muille paikkakunnille, joten siitä syystä, jouduin tekemään haastattelut sähköpostin välityksellä, joka ei ole ideaali tilanne haastatteluille. Asiantuntijat kuitenkin vastasivat kysymyksiini kattavasti, jotta sain tarvittavat materiaalit. En ollut koskaan aikaisemmin tehnyt näin laajaa työtä, joka toi uudenlaisen haasteen minulle. Empiirisen osion kirjoittaminen oli myös uusi asia, jonka seurauksen sen kirjoittamiseen menikin pidempi aika kuin olin aluksi suunnitellut.

3.3 Vaikutus tilitoimiston työhön

Mielestäni KPL on muutoksien myötä selkeämpi, termistö vastaa nykypäivää sekä eri yritysten käytännöt ovat yhdenmukaisempia kuin aikaisemmin.

Kohdeyrityksen työntekijöillä on vielä opeteltavaa koskien KPL:n muutoksista ja käytännön asioista. Muutoksien opetteluun erilaisia vaihtoehtoja, esimerkiksi koulutukset, kirjallisuuden lukeminen ja itseopiskelu. Koulutukset ovat parhaimpia keinoja sisäistää muutokset sekä tietysti muutoksien käyttäminen työssä. Kohdeyrityksen työntekijät eivät olleet vielä haastatteluja tehdessä kunnolla perehtyneet muutoksiin, joten heillä on tutustuminen ja opiskelu vielä edessä.

Olen tutustunut uuteen kirjanpitolakiin lähinnä pintapuolisesti, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta on tilattu ja hieman on luettu, mutta uuden kirjanpitolain mukaan ei ole vielä mitään tehty. Suunnitelmissa on käydä syksyllä koulutuksissa, ennen kuin uutta kirjanpitolakia aletaan soveltaa. (Uusitalo 2016.)

Vähän on tullut opiskeltua jo, kun KLT tenttiin menossa niin sitä kautta tullut opiskeltua. (Santtila 2016.)

KPL:n muutosten myötä yritysten kokoluokat muuttuivat, jotka tilitoimiston sekä yrittäjän tulee ottaa huomioon. Tämähän ei vaadi mitään erityistä toimia, jota tilitoimiston tulisi tehdä. Tämä tarkoittaa, että joillekin asiakkaille on mahdollisuus tehdä kevennetyn mallin mukaan. Näitä asioita ei ole pakko tehdä kevennetyn mallin mukaan, joten asioista tulee sopia asiakkaan kanssa ja päättää miten halutaan toimia.

KPL:n muutos on mielestäni tuonut selkeyttä ja johdonmukaisuutta eri kokoluokan yritysten ja konsernien käsittelyyn. Lisäksi EU-säännösten sekä IFRS:n käytäntöjen yhdistäminen KPL:iin koskemaan myös yritystasoa, ei pelkästään konsernitason, on hyvä asia. (Simonen 2016.)

Muutokset tuovat tilitoimistolle niin mahdollisuuksia kuin myös velvollisuuksia. Tilitoimiston vastuu kasvaa, että kaikki tilinpäätösratkaisut tehdään hyvän kirjanpitolain mukaisesti sekä ne antavat oikean ja riittävän kuvan. Tilitoimisto ei voi yksin tietää kaikkia asiakkaan tietoja, joten myös asiakkaalla on vastuu antaa tilitoimistolle kaikki tarvittavat tiedot. Tämä vaatii tilitoimiston ja asiakkaan välillä vuorovaikutusta sekä asioiden sopimista ennen kuin muutoksien mukaan aletaan toimia. Asiakkaan kanssa asioista sopiminen tulee aluksi viemään enemmän aikaa ja resursseja, mutta tämän jälkeen se palaa taas normaaliin malliin.

Tilitoimiston tulee entistä enemmän keskustella asiakkaan kanssa uudistuksen suomista eri vaihtoehdoista ja mitä niistä asiakas haluaa sovellettavan. Tämä teettää työtä, kun on valmisteltava useampi toimintatapa ja tavattava asiakkaita näiden asioiden tiimoilta. (Rekola-Niemi 2016d.)

Yli 90% kohdeyrityksen asiakkaista tulee kuuluumaan uuteen pienyritysluokkaan ja iso osa mikroyritysluokkaan, joten tämän myötä asiat tulevat tilitoimistossa muuttumaan. Heillä on asiakkainaan myös maatalouden yrityksiä, joille tehdään jo tällä hetkellä yksinkertaista kirjanpitoa.

Suurin osa asiakkaista kuuluu pienyritysluokkaan, noin 90%. (Uusitalo 2016.)

Suurin osa kuuluu mikroyritysluokkaan. Meillä on tietysti näitä maatalousyrittäjiä, jotka on tehty osakeyhtiöiksi, niin niiden liikevaihdot ja muut nousevat aika isoiksi ja siksi menevät rajojen yli, vaikka työntekijöitä heillä ei paljon ole. Kun tase ja liikevaihto menevät yli, niin myös kokoraja ylittyy. (Santtila 2016.)

Yrittäjälle tämä tuo myös enemmän mahdollisuuksia sekä vastuuta. Aivan pienimmät yritykset voivat pitää kokonaan yhdenkertaista kirjanpitoa ja tehdä sen itse. He voivat jättää tilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä rahoituslaskelman laatimatta. Tämä on ollut kuitenkin jo aikaisemmin ollut osalle mahdollisuutena.

Yrittäjälle siis valinnanvapautta, mutta myös sen myötä myös vastuuta. (Rekola-Nieminen 2016d.)

3.3.1 Kirjanpidon ja aineiston muutosten vaikutus

Ammatin- ja liikkeenharjoittajat saavat pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, kunhan tilikausi on kalenterivuosi. Tämä voisi tarkoittaa tilitoimistoille sitä, että niiden työmäärät mahdollisesti pienentyisivät tämän myötä. Yhdenkertaisen kirjanpidon pitäminen ei todennäköisesti tule tilitoimistoissa kuitenkaan yleistymään, joka tuli esille myös haastatteluissa. Vaikka tilitoimistot alkaisivat tehdä yhdenkertaisia kirjanpitoja, niin en näe, että se ei käytännön työtä tulisi niinkään muuttamaan.

Meillä ei todennäköisesti tulla edes tekemään yhdenkertaista kirjanpitoa, poikkeuksena maatalouden kirjanpito. Mielestäni on huono asia, että pien- ja mikroyritykset saavat pitää yhdenkertaista kirjanpitoa. (Uusitalo 2016.)

Minä en henkilökohtaisesti pidä yksinkertaisen kirjanpidon pitäminen, vaikka se onkin helpompaa. Sieltä ei saa kaikkea tarvittavaa informaatiota, kuten esimerkiksi tasetta. Teen jo nykyään kaikille kahdenkertaista kirjanpitoa ja en usko, että yhdenkertaista kirjanpitoa tullaan tekemään vain sen takia, että se on mahdollista. (Saranpää 2016.)

Muutama yritys meillä on, joille tehdään yksinkertaista kirjanpitoa, että niille on vaikeampi tarkistaa, että onko ne oikein. Asia on vähän kaksi-

piippuinen juttu, sellaisille se on hyvä, että ei tarvitse alv-velka tiliä täsmättyä, ns. turhaa työtä. Ne kenelle tehdään yksinkertaista kirjanpitoa, niin niille tulee pienempi lasku. Muuten ei varmaan hirveästi. (Santtila 2016.)

Yhdenkertaisen kirjanpidon tekeminen vaatii kirjanpitäjältä pienempää panostusta ja vähemmän aikaa, koska siinä vaatimusmäärä on pienempi kuin kahdenkertaisen kirjanpidon laadinnassa. Tämän myötä voisi olla mahdollisuus ottaa enemmän asiakkaita, koska yhtä asiakasta kohden kuluu vähemmän aikaa. Mutta tämä vaatisi sen, että yrittäjille aletaan laatia enemmänkin yhdenkertaisia kirjanpitoja, joka ei todennäköisesti tule yleistymään.

Onko yhdenkertaisen kirjanpidon pitäminen järkevää? Vaikka yhdenkertaisen kirjanpidon tekeminen on mahdollista, niin tilitoimiston tulee yhdessä asiakkaan kanssa arvioida, mikä on järkevintä. Kaikilla kirjanpidon järjestelmillä yhdenkertaisen kirjanpidon tekeminen ei ole edes mahdollista. Yhdenkertaista kirjanpitoa on vaikeampi tarkastaa, että se on tehty oikein. En usko, että yhdenkertaisen kirjanpidon tekemisellä tulee olemaan hirveästi hyötyjä. Varsinkaan tilitoimistolle ei ole hyödyllistä tehdä yhdenkertaista kirjanpitoa, sillä uskon, että sen myötä työtä tulisi myöhemmin vain enemmän. Eikä se mielestäni vähentäisi työmäärää sen verran, että se olisi pitkässä juoksussa kannattavaa.

Mielestäni yhdenkertaista kirjanpitoa ei kannata pitää. Jos tullaan pitämään, niin vain omasta toimesta kirjanpitoa hoitavien ammatinharjoittajien tai metsä-maatalouden harjoittajien, joiden tositemäärät ovat vähäisiä sekä liikevaihto on pieni, maksimissaan noin 100 000€. Joka tapauksessa välittömässä verotuksessa veroilmoitukselle on selvitettävä taseasemaa kuvaavan tasoisesti varallisuustietoja. Lisäksi tänä päivänä erittäin monelle yrittäjälle kassan seuranta on tärkeää, miten myyntisaatavista on kertymässä rahaa ja miten osto- ja muut maksut erääntyvät sekä miten raha riittää? Jos on sopimuskumppaneita, joita laskutetaan, seurataan automaattisesti myös myyntisaatavia. Lisäksi verkkolaskujen käyttö ja vaatimus kasvaa koko ajan. Jos on ostolaskuja, on tärkeää tietää milloin kulut ovat menossa maksuun ja seurata ostovelkojen tilannetta. Edellä mainituista tekijöistä johtuen ja ajantasaisesti taloushallinnon järjestelmää hyödyntäen syntyy automaattisesti kahdenkertainen kirjanpito. (Simonen 2016.)

En usko yhdenkertaisen kirjanpidon yleistyvän, mutta hyvin pienelle sivutoimiselle ammatinharjoittajalle voi olla kätevää tehdä itse yhdenkertainen kirjanpito esimerkiksi Excelissä. (Kerbs 2016.)

KPL:n muutokset mahdollistavat kokonaan sähköiseen aineistoon siirtymisen ja siihen suuntaan se on koko ajan menossa. Tämä ei kuitenkaan tapahdu ihan hetkessä ja siirtymävaiheessa se tulee viemään enemmän resursseja. Kaikkien haastateltavien mielestä on järkevää pitää aineistoa sähköisessä muodossa, koska se tuo erilaisia hyötyjä mukanaan. Sähköiseen aineistoon siirtymisessä on monenlaisia hyötyjä. Sähköisen aineiston etuja on esimerkiksi ajantasainen tieto, paperittomuus, riippumattomuus eri tekijöistä, nopeampi tiedonsiirto sekä nopeus. Sähköisestä järjestelmästä saa tiedon nopeammin ja ne ovat ajantasaisempia kuin paperisena versiona säilytettävissä. Myös siihen siirryttäessä tilitoimisto ei olisi riippuvainen esimerkiksi postista, jos tulee lakko tai jokin muu este. Tietysti se olisi vielä riippuvainen siitä, että järjestelmä ja netti toimisivat. Tietojen lähettäminen nopeutuisi myös, kun se tehtäisiin sähköisessä muodossa ja asiakkaan kanssa toimiminen olisi myös nopeampaa ja kätevämpää. Näiden lisäksi erilaisten ilmoitusten kuten viranomaisilmoitusten lähettäminen olisi sekä nopeampaa että helpompaa.

Kaikki eivät vielä vuosiin mene täysin sähköiseen taloushallintoon, mutta suunta on kuitenkin kohti kattavaa sähköistä taloushallintoa. Se antaa mahdollisuuden työskennellä ja lukea vanhoja aineistoja ajasta ja paikasta riippumatta sekä helpottaa rutiinityötä, mutta vastaavasti tulee lisäämään selvittelytyötä. Vastapuolena on vastuu siitä, että arkistointi on kunnossa sekä lain edellyttämät säilytysajat ja huolehtia, että kirjanpitomateriaali todella säilyy lukukuntoisena. Eli teknistä osaamista tarvitaan ja yhteistyötä asiakkaan kanssa tarvitaan enemmän, jos tilitoimisto hoitaa myös maksuliikenteen ym. Työnjakoja on täsmennettävä ja toimintavaltuuksista on pidettävä huolta. (Rekola-Nieminen 2016d.)

Sähköisen aineiston pitäminen on järkevää, sillä sieltä saa ajantasaista tietoa ja se on kaiken aikaa saatavilla ajasta ja paikasta riippumatta. Kaikessa viranomaisraportoinnissa tullaan siirtymään sähköiseen aineistoon. (Kerbs 2016.)

Tilitoimisto tarvitsee järjestelmän, joka tukee sähköistä taloushallintoa ja kohdeyrityksenä olevalla tilitoimistolla on mahdollisuus pitää kokonaan sähköistä aineistoa, heillä on käytössään Netvisor-järjestelmää. Asia vaatii kuitenkin sen, että järjestelmät ovat kunnossa ja ajan tasalla. Siirtyminen pitämään aineistoa kokonaan sähköisessä muodossa vaati tietysti opettelua, sillä se ei ole täysin samanlaista kuin perinteisenä paperisena versiona tekeminen.

Järjestelmät ja ohjelmistot tulee olla kunnossa, ja työntekijällä asian opetteleminen ja tutustuminen, on se suurin asia mikä siihen vaikuttaa. Asiakkaan pitää olla myös perillä asiasta, kun aletaan tehdä sähköisessä muodossa. (Saranpää 2016.)

Sähköinen tasekirja poistuu muutosten myötä ja tulevaisuudessa sen korvaa luetelo kirjanpidoista sekä aineistoista.

3.3.2 Tilinpäätöksen muutosten vaikutukset

Tilitoimistolle lakimuutokset tuovat helpotuksia tilinpäätöksen laatimiseen. Mikroyritykseksi luokiteltu ammatin- ja liikkeenharjoittajat ovat vapautettu tilinpäätöksen laatimisesta, mutta tässä tulee kuitenkin harkinta, onko tämä kannattavaa. Tilinpäätös on kuitenkin laadittava, jos kaksi mikroyrityksen rajaa ylittyy kahdella perättäisellä tilikaudella. Ne eivät kuitenkaan saa ylittää mikroyrityksen rajoja ja tilikausi tulee olla kalenterivuosi. Näiden tavoitteena on vähentää hallinnollista taakkaa.

Pääsääntöisesti muutos ei vaikuta paljonkaan tilitoimiston työhön. Tilinpäätösten laadintaan lain ja asetusten muutos tuo nyt selkeyttä eri kokoluokan yritysten ja konsernin tilinpäätöskäytäntöihin ja tätä kautta johdonmukaistaa sekä yhtenäistää toimintatapojamme eri kokoluokan asiakkaiden palvelussa ja ohjauksessa. Työssämme muutos on toistuvaa ja jatkuvaa. Itse tilinpäätös ei tällöin tuota paljonkaan ylimääräistä työtä. Opiskelemme uusia asioita ja järjestelmäominaisuuksia sekä otamme ne käyttöön. Toki muutos on vaatinut myös osansa järjestelmäkehittämisessä. Yrittäjä ei ole yksin; Ohjaamme asiakkaita asiakkaan tilanne ja tarve huomioiden. Noin 93 % yrityksistä kuuluu Pienyritysten luokkaan, jossa myös mikroyritykset. Näistä suurin osa käyttää tilitoimistopalveluita. Yrittäjät luottavat, että tilitoimistossa hoidetaan asiantuntevasti taloushallinnon asiat ja näin ollen yrittäjä saa keskittyä ydinliiketoimintaansa. Kuten niin monesti, hyvää tarkoittavat helpotukset eivät kuitenkaan aina kulje käsikädessä muiden lakien ja viranomaisvaatimusten kanssa. Esimerkiksi välitön verotus perustuu kirjanpitoon ja verotusta varten kirjanpito on kuitenkin edelleen katkaistava, koska verotettava tulo ja nettovarallisuus on laskettava sekä veroilmoitus laadittava kuten ennenkin. Myös useat yrittäjän sidosryhmät tarvitsevat tietoa yrityksen tuloksesta ja vakavaraisuudesta. (Simonen 2016.)

Tilitoimiston työntekijät eivät ole vielä tarkkaan miettineet tai keskustelleet asiakkaiden kanssa, miten tulevaisuudessa tullaan tilinpäätöksiä laatimaan. Aivan pienimmille yrityksille on hyvä asia, että tilinpäätöksen saa jättää laatimatta, koska se ei tuo hirveästi lisäarvoa tai siitä ole suurta hyötyä. Myöskään rahoituslaskelmaa tai toimintakertomusta ei aikaisemminkaan ole tarvinnut aivan pienimmille yrityksille tehdä.

Todennäköisesti pienimmille yrityksille tullaan tekemään kevennettyä tilinpäätös. Tämä tulee vähentämään työtaakkaa ja työtehtäviä sekä nopeuttaa prosesseja, mutta näillä näkymin me kuitenkin tullaan tekemään laajemmin mitä KPL tulee vaatimaan. Mahdollisuus jättää tilinpäätös laatimatta on pienimmille ammatinharjoittajille varmasti hyvä asia, mutta vähänkin isommille yrityksille se on vähän niin kuin pakko laatia. Rahoituslaskelmaa ja toimintakertomusta ei oikeastaan nytkään laadita pienemmille yrityksille, joten se ei hirveästi muuta sitä asiaa. Isoja muutoksia näistä ei minun mielestä tule. Perusajatus siinä on se, että tilinpäätös tulisi laatia lain mukaan mutta toisaalta pitäisi tehdä niitä mitkä palvelevat asiakasta parhaiten. Se on kuitenkin kustannuskysymys, sillä suppeamman saa tehtyä nopeammin ja on asiakkaalle halvempaa. Asiakkaat todennäköisesti haluavat vaan mahdollisimman edullisen vaihtoehdon. Uskon että nyrkkisääntönä tulee olemaan sellainen, että tehdään, niin miten halvimmalla pääsee. Asiasta ei olla vielä sen enempää sovittu tai suunniteltu. (Uusitalo 2016.)

Yrittäjä kuitenkin tarvitsee tilinpäätöksestä saatavia tietoja erilaisille sidosryhmille ja tilanteisiin. Tietoja tarvitaan esimerkiksi ennakkoverojen riittävyden laskemiseen, veroilmoituksen laadintaan, yritystoiminnan sopimuksia, luottoja sekä rahoitusta varten, elinkeinolupia varten, elinkeinotukien ja avustusten hakemiseen ja henkilökohtaiseen tarkoitukseen kuten asunto- ja kulutusluottoja varten. Näitä tietoja varten tarvitaan tilinpäätös, joka sisältää taseen tuloslaskelman sekä tarvittavat liitetiedot. Näiden tietojen hankkiminen myöhemmin on vielä työläämpää kuin tilinpäätöksen laatiminen heti.

Lisäksi on hyvä tarkistaa hyvissä ajoin ennen tilikauden vaihdetta taloushallinnon asiantuntijan kanssa ennakoivasti tulevaisuuden näkymiä siitä, miten ne vaikuttavat yrittäjän talouteen sekä kulumassa olevan tilikauden tilanne esimerkiksi ennakkoverojen riittävyden osalta. Tilinpäätöksen laatiminen ei käytännössä vie aikaa yhtään enempää kuin se, että erikseen lähdetään manuaalisesti katkaisemaan kirjanpitoa veroilmoituksen vaatimia tietoja varten. Tilinpäätöksen laatimisen myötä myös verotuksen vaatimuksiin liittyvä lakisääteinen tositteiden sekä laskennan perusteiden arkistointi tulee tehtyä automaattisesti. (Simonen 2016.)

Kirjanpitoasetuksessa on muutosten myötä tehty selvä jako kahteen. KPA:een, joka koskee keskisuuria yrityksiä, suuryrityksiä ja konserneja sekä PMA:een, joka koskee pien- ja mikroyrityksiä. Myös lyhennetyt tuloslaskelma- ja tasekaavat (liite 1–4) ovat merkittäviä muutoksia. Lyhennetyt kaavat tuovat helpotuksia mikro- ja pienyritysten tilinpäätöksiin.

Laatimisperiaatteissa ei tulla enää kertomaan tavanomaisia tietoja, vaan ainoastaan epätavanomaiset, tämä helpottaa lukijaa. (Kerbs 2016.)

Olennaisuuden periaate on muutosten myötä otettu mukaan KPL:iin. Tilitoimisto tai kirjanpitäjä ei voi tietää kaikkea olennaista liittyen yritykseen, joten asiakkaan tulee ottaa tämä myös huomioon.

Olennaisuuden muutos tulee selkeyttämään sen soveltamista kirjanpidossa sekä tilinpäätöksessä. Olennaisuus on nyt mukana yleisenä tilinpäätösperiaatteena. Seikka on olennainen silloin, kun sen pois jättämisen tai väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen perusteella. Seikka voi olla yksittäisenä epäolennainen, mutta arviointi tulee kohdistaa kokonaisuuteen, jos samankaltaisia seikkoja on useita. (Simonen 2016.)

Toivottavasti tämä muutos antaa kirjanpitäjille rohkeutta olla puurtamatta senttien kanssa ja vanhakantaisimmatkin tilintarkastajat hyväksyvät vähäisten erien käsittelyn maksuperusteella. (Kerbs 2016.)

Oikeat ja riittävät tiedot muuttuivat oikeaan ja riittävään kuvaan. Muutoksen myötä oikea ja riittävä kuva vaatii laajempia tietoja kuin aikaisemmin. Muutokset tulevat selkeyttämään ja yhtenäistämään eri tahojen käytäntöjä. Mikroyritykselle oikea ja riittävän kuvan saavuttamiseksi riittää, että esitetään ne tiedot, jotka PMA:ssa on vaadittu. Pienyrityksen tarvitsee kuitenkin miettiä riittävät tiedot tapauskohtaisesti. PMA:ssa on annettu 12 kohdan lista liitetiedoista, jotka tulee esittää ja niiden lisäksi on mietittävä, tarvitseeko esittää joitain muita tietoja, jotta oikea ja riittävä kuva saavutetaan. Tilitoimiston tulee arvioida nämä asiat yhdessä asiakkaan kanssa, koska on melkein mahdotonta tietää niitä ilman asiakkaan apua. suurempien yritysten liitetietovaatimuksista määrätään KPA:ssa. Vaatimukset ovat huomattavasti laajemat mutta niin ne olivat myös aikaisemminkin.

Selkiyttää ja yhtenäistää käytäntöjä. Joka tapauksessa pääsäännön mukaan jokainen liiketapahtuma kirjataan edelleen kirjanpitoon. Lisäksi kerrotaan kaikki olennainen tieto yrityksestä oikean kuvan välittymiseksi tilinpäätöksen liitetiedoissa huomioiden kuitenkin julkisen/virallisen tilinpäätöksen osalta KPA:n ja PMA-säännökset sekä Mikroyritysten ”suojasatama”-säännös. (Simonen 2016.)

Aiemmat oikeat ja riittävät tiedot olivat kuitenkin informaatiomielessä suppeammat kuin oikea ja riittävä kuva, joka aina syntyy tilinpäätöksen lukijan silmissä. Yrittäjän on mietittävä, antaako asetuksen vaatimien liitetietojen vaatimusten täyttämisen myös oikean ja riittävän kuvan, vai olisiko annettava enemmän liitetietoja kuin PMA vaatii. (Kerbs 2016.)

Liitetietojen vaatimus on oikeastaan noussut kaikilla muilla paitsi mikroyrityksillä. Tilitoimistojen on harkittava mitä liitetietoja on annettava ja se ei välttämättä onnistu ilman asiakkaan apua. Tilitoimiston työntekijöille on myös alkuun haaste arvioida, mitkä liitetiedot ovat milloinkin olennaisia.

Uudet liitetietojen olettamasäännökset vaativat opettelua ja liitetietojen laatiminen on vaativampaa, mutta nopeampaa kuin tähän asti. Yhtiömuodot, joiden ei ole käytännössä joutuneet tähän asti tekemään liitetietoja, joutuvat nyt miettimään niitä. (Rekola-Nieminen 2016d.)

Liitetietojen minimaalinen esittäminen voi olla myös kilpailullinen päätös, jotta kilpailevat yritykset eivät saa tietoon liiketoiminnan tilannetta. Mutta tälläkin asialla on kääntöpuolensa, sillä jotkut sidosryhmät tai tukien myöntäjät taas tarvitsevat näitä tietoja. Nämä tuovat helpotusta työhön mutta yhtenä ongelmana voi tulla, että lukijat eivät osaa tulkita asioita, joita ei ole kerrottu liitetiedoissa. Tilitoimistolla on liitetietojen laadinnassa iso vastuu, koska heidän tulee tietää näistä asioista ja osattava ratkaista ne.

Varmasti tämä säästää työtä. Ongelmana voi olla, ettei tilinpäätöksen lukija tiedä kansallisista olettamista ja ei osaa tulkita ”näkömätöntä” tietoa, eli niitä asioita, jotka on jätetty kirjoittamatta liitetietoihin, koska ne ovat kansallisia olettamia. (Rekola-Nieminen 2016d.)

Julkistettavan tilinpäätöksen osalta ja yrittäjän kilpailutilanteen näkökulmasta on erittäin tärkeää, ettei julkaista tietoa, joka tuo liian avoimesti kilpailijoitten nähtäväksi yrityksen liiketoiminnan tilanteen. Esimerkiksi suosittelun Kaupparekisteriin julkaistavan virallisen tilinpäätöksen osalta pien- ja mikroyrityksille PMA-säännösten mukaisessa tuloslaskelma- ja tase kaavassa sekä liitetiedoissa pysymistä. Tilitoimisto on

tässäkin tärkeässä roolissa, koska yleensä Yrittäjä luottaa tilitoimiston asiantuntijuuteen ja ammattitaitoon myös tämän osalta. Muut sidosryhmät kuten rahoittaja ja tukia myöntävät tahot tarvitsevat yleensä laajempaa tietoa, jota yrittäjän on sitten tarpeen mukaan annettava. (Simonen 2016.)

Toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimisesta on vapautettu mikro- ja pienyritykset. Asiat ei kuitenkaan hirveästi muutu, koska pienyritykset oli jo aikaisemmin vapautettu niiden laatimisesta. Vapautus nähdään hyvänä asiana, sillä liitetiedoissa esitetään samoja tietoja kuin toimintakertomuksissa ja rahoituslaskelmasta ei ole hirveästi hyötyä. Vapautuksessa on muistettava seurannan tarpeet sekä tilikauden aikainen raportointi. Toimintakertomus on myös hyvä apuväline yrityksen toiminnan kehittämiseen sekä seurantaan, että miten tavoitteet on saavutettu.

Toimintakertomuksesta ja rahoituslaskelmasta vapauttaminen on kyllä hyvä asia. Toimintakertomusta vastaavia tietoja kuitenkin liitetiedoissa ilmoitetaan. Rahoituslaskelma ei palvele näissä ketään. (Kerbs 2016.)

Toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laadinta koskee yrityksen virallista tilinpäätöstä. Lisäksi on tärkeää/ tärkeintä muistaa yrityksen seurannan tarpeet ja tässä erityisesti yrityksen tilikauden aikainen raportointi. Myös pienyrittäjä tarvitsee kassavirran seurantaa sekä sisäisen laskennan ja liiketoiminnan seurantaa, nämä raportoinnit rakennetaan yrittäjän tarpeen mukaisesti. (Rekola-Nieminen 2016d.)

3.3.3 Arvostus- ja jaksotussäännösten muutosten vaikutus

Arvostus- ja jaksotussäännökset ovat muuttuneet melko paljon ja tilitoimiston tulee kiinnittää niihin huomiota. Erityisesti poistoaikoihin tulee kiinnittää huomiota, sillä niiden arvioinnissa on oltava tarkempi kuin aikaisemmin. Omaisuuden kirjaamisessa tulee huomioida, että se ei saa olla kahden yrityksen taseessa, jos se on hankittu rahoitusleasingilla. Tilitoimistolle muutokset eivät tule näkymään lisääntyvänä työmääränä, koska niin iso osa asiakkaista kuuluu näihin pien- ja mikroyritysluokkaan. Suurempien yritysten osalta muutokset voivat selkeyttää ja yhtenäistää tekemistä, jos ne tehdään konsernin kanssa samalla tavalla.

Arvostus- ja jaksotussäännösten muutosten näkökulmasta tilitoimiston työmäärään ei suuresti vaikuta, koska iso osa asiakkaista kuuluu pien-

ja mikroyritysten luokkaan. Uusia mahdollisuuksia hyödynnetään asiakaskohtaisesti. Keskisuurten ja suurten yritysten osalta kirjanpito selkiytyy ja helpottuu mahdollisen konsernin kanssa yhtenäiseen käytäntöön. Isoimmat muutokset liittyvät yrityksen koosta ja liiketoiminnan laajuudesta riippuen hankintamenoon (välilliset menot ja korot), poistokäytäntöön, kehittämismenojen aktivointeihin, rahoitusvälineisiin, sijoituskiinteistöihin sekä rahoitusleasingin käsittelyyn. Tilitoimistossa käytännöt opiskellaan ja otetaan asiakaskohtaisesti tarpeen mukaan käytäntöön sekä ohjataan tarpeen mukaan asiakasyrittäjää. (Simonen 2016.)

Poistoaikojen muutokset on huomioitava sekä IAS säännökset käyvänarvon käsittelyssä ja rahoitusleasing. Rahoitusleasingsopimuksella hankitun omaisuuden kirjaaminen, huomioita ettei voi olla kahden yrityksen taseessa, jos tämä vaihtoehto valitaan. Pääomallinen merkitseminen omaan/ vieraaseen pääoman, niin silloin on annettava sopimus kirjanpitäjälle. Taseessa olevat kehittämismenot tulee huomioida jakokelpoisissa varoissa, myös jotka taseessa olleet ennen KPL uudistusta. (Kerbs 2016.)

Yksi asiantuntijoista tuo esille, että muutokset tuovat enemmän vaihtoehtoja toimia. Toisaalta nämä muutokset vaativat myös enemmän asiakkaan kanssa asioista sovimista, että miten tullaan toimimaan. Arvostus- ja jaksotussäännöksiä voi tehdä myös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan. Tällöin niihin säännöksiin on perehdyttävä huolellisesti, sillä ne eroavat Suomen standardeista.

Muutokset arvostus- ja jaksotussäännöksissä lisää valinnanmahdollisuuksia, siis lisää osaamista tarvitaan ja keskustelua asiakkaan kanssa. Voi joutua perehtymään IAS/IFRS-säännöksiin, jos haluaa ottaa uusia vaihtoehtoja käyttöön. (Rekola-Nieminen 2016d.)

3.3.4 Muut kirjanpitolain muutosten vaikutukset

Torkkel (2016, 26–29) sanoo, että KPL:n muutoksilla on kolme tärkeää vaikutusta verotukseen liittyen. Nämä muutokset koskevat sijoituskiinteistöjä, rahoitusleasingia sekä pääomallainaa. Ennen muutoksia sijoituskiinteistöjä ei saanut merkitä käypään arvoon, mutta nykyään se on sallittua.

Sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta johtuvia, kirjanpitoon merkittäviä realisoitumattomia arvonusuja ei katsota veronalaiseksi tuloksi, eikä vähennyskelpoiseksi menoksi. (Torkkel 2016.)

Rahoitusleasingsopimuksen kirjaamista muutettiin ensin vuonna 2004 ja nyt uudelleen. Kun kirjanpitovelvollinen on tehnyt vuokrasopimuksen ja siihen liittyvät riskit sekä edut siirtyvät olennaisilta osin vuokralaiselle, kun sopimuskausi alkaa, niin vuokranantaja saa merkitä tämän hyödykkeen tilinpäätökseen sillä tavalla kuin se olisi myyty ja vuokralainen kuin se olisi ostettu.

Muutoksien taloudelliset vaikutukset ovat: yleisesti muutosten tarkoituksena oli vähentää pien- ja mikroyritysten hallinnollista taakkaa ja sen kautta vähentää kustannuksia. Muutoksilla on kuitenkin tapana aina tuoda lisäkustannuksia. Tilitoimistolle muutokset voivat alkuun viedä normaalia enemmän resursseja. Tilitoimistoille voi myös laskutus pienentyä, jos asiakkaille tullaan tekemään kevennetyin perustein tilinpäätös ja muut, kun ne eivät vaadi niin paljon aikaa. Toisaalta muutokset voivat tuoda tilitoimistoille kokonaan uusia asiakkaita ja niiden palveleminen olisi mahdollista, kun on ylimääräistä aikaa. Tilitoimistolle en usko, että muutoksilla on hirveän suuria taloudellisia vaikutuksia. Enemmänkin näen, että taloudellisia vaikutuksia on yrittäjille, joka olikin muutosten tavoitteena. Esimerkiksi yrittäjät, jotka ovat niin pieniä, että eivät tarvitse tilinpäätöstä tai kahdenkertaista kirjanpitoa, niin saavat näistä asioista hyötyä jättämällä ne laatimatta.

Laskutusperusta on sellainen, että en usko, että tulee vaikuttamaan liikevaihtoon mitenkään. Enkä usko, että tulee vaikuttamaan asiakkaillekaan hirveästi. (Uusitalo 2016.)

Alussa tilitoimistolle tulee kuluja, kun järjestelmiä joudutaan muuttamaan, niin kuin aina kun jotain uutta tulee. Asiakkaalle tulee myös lisää kuluja. Mutta en osaa sanoa mitä muuta taloudellisia vaikutuksia niillä on. (Santtila 2016.)

Suomen näkökulmasta mielestäni tässä vaiheessa tällä nyt tulleella KPL:n muutoksella ei ole suuria kustannusvaikutuksia. Suurin vaikutus saadaan sitten kun saadaan automaatiota ja digitalisaatiota sekä sitä kautta toimintatapojamme vietyä laajasti lisää käytäntöön: esimerkiksi verkkolaskut kaikille käyttöön, palkkatietojen automaatio, pankki/luottokorttikuititietojen automaatio, TALTIO jne. ovat hyviä kehityspolkuja, joiden kautta saadaan oikeasti merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. (Simonen 2016.)

TALTIO on hanke, jonka tavoitteena on saada taloushallinnon prosessit kokonaan rakenteisiksi sekä digitaalisiksi. Tämän päälle on mahdollista myös tehdä kattava

sekä pitkälle automatisoitu talouden seuraukset ja raportointi. Hanke tukee myös tilitoimistojen työn sisällön muutosta, jonka myötä asiantuntijat siirtyvät tallentamistyöstä asiakasyrityksen kokonaisvaltaiseksi auttajaksi (taltio.net).

Muutosten vaikutusta asiakaskuntaan on vielä vaikea arvioida, koska muutoksia ei vielä ole otettu käyttöön. Asiakasmäärät voivat kasvaa tai pysyä samoissa määrissä, asiakasmäärän laskuun en usko, eikä tilitoimiston työntekijäkään. Asiakaskunta voi lisääntyä, jos yritykset tarvitsevat apua ja asiantuntemusta muutoksien vaikutuksesta. Tilitoimistolle voi olla myös mahdollista ottaa enemmän asiakkaita, kun aikaa kuluu vähemmän yhtä asiakasta kohden. Tilitoimiston työntekijöillä näkemys hieman jakaantuu, joten vaikutuksen näkee oikeastaan, kun muutoksia aloitetaan soveltamaan.

En usko, että muutokset tulevat vaikuttamaan millään tavalla asiakaskuntaan. (Uusitalo 2016.)

En osaa vielä tässä vaiheessa, mutta sen näkee sitten. Tietysti aikaa olisi varmaan tehdä nyt useampia, kun kevennyksiä tullut. (Santtila 2016.)

Asian näkee sitten, uskon että asiakkaat lisääntyvät, koska asiat muuttuvat ja jonkun niihin tarvitsee perehtyä tarkemmin. En ainakaan usko siihen, että asiakasmäärät tästä vähenee näiden muutoksien takia. (Sarapää 2016.)

Muutokset nähdään kaikin puolin hyödyllisinä ja tervetulleina, vaikka aikaisemmatkin säädökset olivat toimivia. Edelliset merkittävät muutokset oli tehty jo noin 40 vuotta sitten, joten oli hyvä aika tehdä muutokset ja päivittää käsitteet vastaamaan nykyaikaa. Muutokset olisi voinut tehdä jo aikaisemmin, heti kun ne olisi ollut mahdollista EU-säännöksiä mukaan.

Muutoksista voi myös koitua harmia, jos otetaan huomioon vain helpotukset ja unohdetaan kokonaan muutoksien myötä kasvanut vastuu. En näe tätä ongelmaa niinkään tilitoimistoilla vaan ennemminkin pienille yrityksille, jotka tekevät itse kokonaan tai pienellä tilitoimiston avustuksella kirjanpidon ja tilinpäätöksen. Lyhennetyt tase sekä tuloslaskelma voi johtaa jossain vaiheessa ongelmiin. Kuten yksi asiantunti-

joista sanoi, että jatkuvuuden periaatteella on lyhennettyjä kaavoja käytettävä. Ongelmia voi tulla, kun haetaan lainaa, tehdään yrityskauppoja tai tilanteissa, jossa tarvittaisiin pidempiä tase sekä tuloslaskelma kaavoja. Rahoitusta hakiessa myös konsernitalinpäätöksen puuttuminen voi hankaloittaa sen saamista. Tilitoimistoille voi myös tulla ongelmia, jos jotkut käsitykset muutoksista ovat väärä tai asiakkaan kanssa ei sovita kaikista asioista.

Väärin käsitysten ennaltaehkäisemiseksi on hyvä muistaa, että tilitoimisto on asiakasyrittäjän asiantuntija taloushallinnon asioissa. Tästä syystä tilitoimistolla tulee olla yhteinen ymmärrys asiakkaan kanssa. Tilitoimiston on ajoissa sekä ennakoivasti reagoitava ja konsultoitava asiakasyrittäjää häntä koskevissa asioissa. (Simonen 2016.)

3.3.5 Kirjanpitolain muutosten vaikutus yrittäjälle

Yrittäjän tulee myös huomioida olennaisuuden periaate sekä oikea ja riittävä kuva tilinpäätöstä laatiessa. Mutta jos yritys on mikroyritys, niin silloinhan yrittäjän on helppo ilmoittaa PMA:ssa vaaditut tiedot.

Otettava kantaa tilinpäätöksessä oleellisuuden periaatteeseen. Ymmärrettävä lyhennetyllä kaavoilla tuotetun tilinpäätöksen mahdolliset seuraukset. Toiminimen tulee myös huomioida se ja sen lisäksi yhdenkertaisen kirjanpidon mahdollisuus sekä merkitys. (Kerbs 2016.)

Yrittäjän, joka on ammatin- tai liikkeenharjoittaja, on mahdollista pitää yhdenkertaista kirjanpitoa. Se helpottaa näiden pienimpien yritysten hallinnollista taakkaa, kun sen pystyy esimerkiksi tekemään itse Excelin avulla. Yrittäjän on näin ollen mahdollista säästä kuluissa tekemällä itse. Yrittäjän on kuitenkin tiedettävä mitä on tekemässä, jotta ei tee asioita väärin, jonka myötä niistä on vain haittaa. Tähänkin on mahdollista tehdä yhdessä tilitoimiston kanssa, jolloin yrittäjä saa sieltä apua. On myös mahdollista, että itse tekemänä se vie enemmän resursseja sekä aikaa, jos sitä ei osaa kunnolla tehdä. Jos yrittäjä tekee lyhennetyillä kaavoilla tilinpäätöksen, ongelmia voi tulla esimerkiksi henkilökohtaisessa lainan haussa.

Jos valitsee lyhennetyt kaavat tuloslaskelmassa ja taseessa niitä tulee jatkuvuuden periaatteella tehdä. Haittaa sitten voi tulla mm. lainaneuvotteluissa, yrityskaupoissa ja tilanteissa, joissa tarvitaan pitkiä tulos- ja

tasekaavoja. Konsernitilinpäätöksen puuttuminen myös rahoitusneuvotteluissa voi vaikeuttaa rahoituksen saamista. (Kerbs 2016.)

Kuten aikaisemmin jo todettiin, niin jotkut yrittäjät voivat ottaa huomioon vain helpotukset ja jättää huomioimatta muut asiat. On helppo ottaa huomioon ainoastaan kevennykset ja tehdä helpomman kautta ja jättää hankalat osuudet pois tai myöhemmään ajankohtaan, jolloin ne voi jäädä kokoaan tekemättä. Yrittäjällä on iso vastuu tehdä asiat oikein ja se voi vaatia paljonkin perehtymistä asioihin.

Muutoksista johtuvia haittoja voi olla "Riman alta menijät", lukevat helpotukset (esim. arkistointi), mutta eivät lue kasvavasta vastuusta. (Rekola-Nieminen 2016d.)

Yrittäjälle on enemmän ja enemmän sähköisiä taloushallinto-ohjelmia, joilla on mahdollista hoitaa taloushallinto itse. Sen voi myös tehdä yhdessä tilitoimiston kanssa, jolloin tilitoimisto auttaa yrittäjää asian kanssa. Yrittäjälle on aina tarjolla apua ja se tuleekin tiedostaa, että milloin sitä tarvitaan. Se olisi myös hyvä tiedostaa etukäteen, eikä vasta silloin kun on jo ongelmia.

Yrittäjän on helpointa siirtyä paperittomuuteen yhteistyössä tilitoimiston kanssa. Yrittäjä tarvitsee vain läppäriin, kännykän ja molempiin internettyhteyden. Yrittäjän Tilitoimistokumppani opastaa siitä eteenpäin. (Simonen 2016.)

3.4 Pohdinta

Suurimmat vaikutukset näillä muutoksilla on asiat, joihin pitää kiinnittää huomiota. KPL:n muutokset eivät tule tilitoimiston tehtäviä tule hirveästi muuttamaan, vaan toiminta pysyy samanlaisena. Muutoksilla saatiin helpotettua pienten yritysten hallinnollista taakkaa, joka oli ollut tavoitteenakin. Pienille yrityksille luotiin helpotuksia kirjanpitoon, tilinpäätöksen laatimiseen sekä liitetietovaatimuksiin. Näen, että nämä muutokset tulevat kokonaisuudessaan olemaan hyödyllisiä. Näiden myötä yritysten ja tilitoimistojen vastuu kasvaa määrittäessä sitä, mitä tehdään ja mitä tietoja esitetään. Uskon kuitenkin, että ainakin suurin osa tulee tekemään asiat riittävän kattavasti, jotta minkäänlaisia ongelmia ei tule. Tietysti joukosta löytyy niitä, jotka yrittävät saada pelkästään hyödyn muun kustannuksella.

Minä näen tutkimani perusteella KPL:n muutokset suurimmaksi osaksi hyvinä ja tarpeellisina. Jotkut muutokset ovat mielestäni sellaisia, että ei olisi ollut väliä, vaikka niitä ei olisi tehty ollenkaan. Esimerkiksi olennaisuuden periaate on ollut koko ajan toiminnassa mukana, vaikka siitä on säädetty KPA:ssa. Se on pitänyt jo aikaisemmin huomioida ja muutosten myötä siihen on hieman lisää vastuuta tullut tilitoimistolle. Aineiston säilytysaikoihin ei tullut myöskään merkittäviä muutoksia, joihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Vaikka muutokset tuovat alkuun lisää työtä ja kustannuksia, niin ne tulevat yhtenäistämään ja selkiyttämään kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimista. Asiakkaiden kanssa asioista ja toimintatavoista sopiminen tulee alkuun viemään tilitoimistossa aikaa. Myös joidenkin asiakkaiden opastaminen uusissa asioissa vie aikaa, jos on sellaisia pieniä yrityksiä, jotka hoitavat osittain asiat itse. Kokomuutokset eivät tuo tilitoimistoille hirveästi konkreettisia muutoksia, vaan ne ovat enemmänkin sellaisia asioita, jotka pitää vain ottaa huomioon. Ne vaikuttavat niihin asioihin, kuinka laajasti pien- tai mikroyrityksille tullaan tekemään. En usko kuitenkaan, että ne tilitoimiston pien- tai mikroyrityksiä tulevat käyttämään kaikkia helpotuksia, koska se ei ole järkevää. Yritykset ja yrittäjät, jotka tekevät itse kirjanpidon ja laativat tilinpäätöksen on huomioitava mihin kokoluokkaan kuuluu, jotta tietää mitä helpotuksia saa käyttää. Mutta näissä tapauksissa yritys todennäköisesti kuuluu pienimpään mikroyritysluokkaan, jos ne on mahdollista hoitaa itse.

Muutoksien myötä varmasti tulee myös löytymään sellaisia tilitoimiston asiakkaita, jotka haluavat tehdä helpoimman tavan mukaan ja näin ollen halvimmalla tavalla. Tässä tilanteessa tilitoimiston vastuulla on tietysti käydä läpi, miten tämä voi vaikuttaa yritykseen ja yrittäjään. Nämä voivat vaatia lisää työtä jossain muussa asiassa esimerkiksi viranomaisilmoituksissa, henkilökohtaisen lainan haussa tai jälkeinpäin laadittaessa pidempää tasetta tai tuloslaskelmaa. Jos kaiken huomioon ottamisen jälkeen on sitä mieltä, että on järkevää tehdä kevennetyin perustein kirjanpito ja tilinpäätös, niin silloin pitää. Se on kuitenkin yrityskohtaista, että mikä on kannattavaa ja mikä ei. Aineiston pitäminen kokonaan sähköisessä muodossa on minusta erittäin hyvä ja odotettu muutos. Vaikka kokonaan sähköisen aineiston pitämiseen menee aikaa, niin maailma on muutenkin siirtymässä entistä enemmän digitaaliseen suuntaan. Paperisena säilyttäminen vie vain turhaa tilaa ja ne ovat silloin yhdessä tietyssä paikassa. Sähköiseen aineistoon pääsee käsiksi mistäpäin vain, kunhan järjestelmät ovat kunnossa. Aineistoa voidaan säilyttää ulkomailla,

saadaan tarvittaessa ajantasaista tietoa ja tieto saadaan sähköisestä järjestelmästä nopeasti, joka on nykypäivänä tärkeää.

Tilinpäätöksen laatimiseen tuli muutamia merkittäviä muutoksia, jotka tulevat helpottamaan työtä. Mielestäni näistä merkittävimmät muutokset ovat KPA:n ja PMA:n eriyttäminen, olennaisuuden periaatteen lisääminen KPL:iin sekä oikean ja riittävän kuvan muutos. PMA on tullut uutena ja asetuksessa säädetään pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä sekä liitetiedoista ja KPA:ssa säädetään suurempien yritysten. On hyvä asia, että ne asteukset ovat nyt erillään, koska tämä selkeyttää laadintaa. Olennaisuuden lisääminen lakiin tulee myös selkeyttämään kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laadintaa. Tämä toivottavasti edesauttaa lopettamaan pienten rahamäärien pyörittämisen ja keskittymään oikeasti olennaisiin sekä merkittäviin kohtiin. Pienet ensin -periaate näkyy myös oikean ja riittävän kuvan määrittelyssä. Mielestäni on hyvä, että mikroyrityksille on annettu suojasatama helpotus. Tämän myötä mikroyritysten on helppo saavuttaa oikea ja riittävä kuva, kunhan vain antaa liitetiedot, jotka PMA:ssa vaaditaan ja tällöin ei tarvitse arvioida mitä tietoja on esitettävä.

3.6 Johtopäätökset

Tässä luvussa kerätään yhteen oleellimmat muutokset kohdeyrityksen näkökulmasta. Näitä tuloksia verrataan myös teoriaosuuteen ja tutkitaan miten nämä tukevat toisiaan.

Taulukko 3. Huomioitavat asiat

Kohta	Huomioitavat asiat	Säädöksistä määrätään
Yleiset	<ul style="list-style-type: none"> • ”Pienet ensin” – periaate • Uudet kokoluokat • Muutokset astuivat voimaan 1.1.2016 mutta käytännössä vaikuttavat vasta vuonna 2017 • Termistö päivitetty nykyaikaan • Paperisen tasekirjan poistuminen, tämän tililla luettelo kirjanpidoista ja aineistoista, joka on allekirjoitettava 	<ul style="list-style-type: none"> • KPL
Kirjanpito ja aineisto	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdenkertainen kirjanpito • Sähköinen aineisto • Aineiston säilytysajat • Liitetietotosite • Audit trail 	<ul style="list-style-type: none"> • KPL
Mikro- ja pienyritys	<ul style="list-style-type: none"> • Erillinen asetus pien- ja mikroyrityksille • Lyhennetyt tase- ja tuloslaskelmakaavat • Pienemmät liitetietovaatimukset 	<ul style="list-style-type: none"> • PMA
Mikroyritys	<ul style="list-style-type: none"> • ”Suojasatamasäännös” • Vielä lyhyemmät tase- ja tuloslaskelmakaavat kuin pienyrityksellä • Mahdollisuus jättää tilinpäätös laatimatta 	<ul style="list-style-type: none"> • PMA
Olennaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Otettu mukaan kirjanpitolakiin • Yksi laatimisperiaatteista • Osa oikeaa ja riittävää kuvaa 	<ul style="list-style-type: none"> • KPL

<p>Arvostus- ja jaksotussäännökset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Riippuu pääsääntöisesti yrityksen koosta ja toiminnan laajuudesta • Huomioitavat asiat: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hankintamenot ▪ Poistot ▪ Kehittämisenojen aktivointi ▪ Rahoitusvälineet ▪ Sijoituskiinteistöt ▪ Rahoitusleasing 	<ul style="list-style-type: none"> • KPL
---	---	---

3.6.1 Yleiset muutokset

Pienet ensin -periaate oli koko muutosten lähtökohtana. Teoriaosuudessa käytiin läpi mitä tämä periaate pitää sisällään ja tutkimustuloksissa tuli samoja asioita eteen. Pienet ensin -periaate koskee pien- ja mikroyritysten huojennuksia sekä helppotuksia. Teoriaosassa tuli esiin, että muutosten tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen. Tämä toteutuu tässä, kun jotkut pien- ja mikroyritykset voivat jättää tilinpäätöksen laatimatta, tehdä lyhennetyt taseen sekä tuloslaskelman ja pitää suppeampia liitetietoja, niin näiden myötä työtaakka ja kulut pienenevät.

Muutosten myötä kokoluokat muuttuivat ja uusi mikroyritysluokka syntyi. Yritysluokilla on selkeät kokorajat ja säännöt, joiden mukaan niitä tulkitaan. Kokoluokkien soveltaminen ei ole niin selkeää vaan esimerkiksi yhdellä tilikaudella rajat voivat ylittyä, eikä silloin tarvitse ruveta soveltamaan isomman kokoluokan säännöksiä. Tutkimustuloksissa kuitenkin tuli ilmi, että se ei kuitenkaan tule vaatimaan hirveästi töitä.

Muutokset astuivat voimaan jo vuoden 2016 alussa mutta suurinta osaa käytännöistä tullaan soveltamaan vasta vuoden 2017 tilinpäätöksessä. Sitä ennen tilitoimistossa tulee olla säännökset ja käytännöt tiedossa, jotta asiat voidaan tehdä ilman ongelmia. Tuloksissa tuli esille, että myös kohdeyritys alkaa noudattaa muutoksia vasta vuoden 2017 alussa.

3.6.2 Kirjanpidon ja aineiston muutokset

Yhdenkertainen kirjanpidon mahdollisuus on mikrokokoisille ammatin- ja liikkeenharjoittajilla. Tutkimustuloksissa tulee kuitenkin ilmi, että kohdeyritys ei todennäköisesti tule kuitenkaan tekemään yhdenkertaista kirjanpitoa, pois lukien maatalouden kirjanpito. Se ei ole myöskään kannattavaa, sillä tilinpäätöksestä saatavia tietoja tarvitaan useissa tilanteissa.

Aineisto on nyt mahdollista pitää kokonaan sähköisenä ja paperista versiota ei tarvitse enää pitää. Kohdeyritys pitää jo nyt osittain aineistoa sähköisenä ja tulevaisuudessa se tulee vielä kasvamaan lisää. Kokonaan sähköiseen muotoon se ei aivan hetkessä siirry mutta siihen suuntaan se on menossa. Tämän myötä kohdeyrityksen ja asiakkaan välillä tiedonsiirto nopeutuu ja viranomaisilmoitusten teko helpottuu.

Liitetietotosite tuli mukaan KPL:iin kokonaan uutena tositelajina. Liitetietotosite todentaa liitetietojen sisällön ja se tulee laatia, jos tilinpäätöksen perusta ei ole selvä. Uuden tositelajin mukaantulo lakiin oli yksi merkittävimmistä muutoksista ja kohdeyrityksessä on kiinnitettävä siihen huomiota. Koska se tulee kokonaan uutena, niin siitä ei ole minkäänlaista aikaisempaa käytäntöä tai kokemusta. Kirjausketju tulee olla vaivattomasti todennettavissa kumpaankin suuntaan. Eli kuten teoriassa todettiin, niin liiketapahtuma–tosite–kirjanpitomerkintä–kirjanpito–tilinpäätös–viranomaisilmoitukset ketju pitää pystyä todeta vaivattomasti. Kirjauksien yhteys pitää pystyä todentamaan tuotto- ja kululaskelmaan, taseeseen sekä talousarvion toteutumalaskelmaan.

3.6.3 Mikro- ja pienyritysten muutokset

Lyhennetyt tase- ja tuloslaskelmakaavat sekä suppeammat liitetietovaatimukset ovat suuri helpotus pien- ja mikroyrityksille. Näiden myötä hallinnollista taakkaa saadaan vähennettyä. Nämä helpotukset ovat myös kohdeyrityksille positiivisia, sillä eriä taseessa ja tuloslaskelmassa ei tarvitse kaikkia eriä esittää ja eriä saa yhdistellä, jos se johtaa selkeämpään lopputulokseen. Se missä määrin kohdeyritys näitä tulee käyttämään, niin on vaikea vielä arvioida mutta nämä ovat hyviä muutoksia.

KPA ja PMA on muutosten myötä erotettu toisistaan. PMA koskee pien- ja mikroyrityksiä ja KPA sitä suurempia yrityksiä. Tämä muutos, että pien- ja mikroyritykset saivat oman asetuksen, niin oli odotettavissa. Muutosten taustallaan oli siirtyminen tukemaan pien- ja mikroyrityksiä. Muutos nähtiin yhtenä merkittävimmistä, sillä tämän myötä tilinpäätösvaatimukset selkenevät, kun ne eivät enää ole samassa asetuksessa. Käytännössä tämä tulee myös helpottamaan kohdeyrityksen toimintaa alun jälkeen. Tuloksissa tuli myös vahvasti esille se, että tämä muutos on positiivinen. Paperisen tasekirjan pitäminen poistui ja se tunnetaan muutosten jälkeen luettelona kirjanpidoista ja aineistoista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikki osat, joista tilinpäätös ja kirjanpidot koostuvat, luetteloidaan ja säilytetään kymmenen vuotta. Siitä pitää ilmetä myös, että miten kaikki liittyy toisiin, miten sekä missä niitä säilytetään ja miten niitä pystyy lukemaan. Tähän tulee myös kiinnittää erityistä huomiota, koska tämä on osittain uusi asia ja siitä ei ole aikaisempia käytäntöjä. Kohdeyrityksen tulee alkuun tehdä tälle luettelolle kokonaan uusi pohja, jota aloitetaan käyttämään.

Teoriassahan todettiin, että tilinpäätöksen saa jättää laatimatta mikrokokoiset ammatin- ja liikkeenharjoittajat. Tuloksissa kuitenkin tuli esille, että tämä ei ole kaikissa tilanteissa kannattavaa. Tilinpäätöksestä saatavia tietoja tarvitaan erilaisissa viranomaisilmoituksissa, lainahakemuksissa yms. Jättämällä tilinpäätöksen laatimatta voi olla tulevaisuutta varten ongelmallista ja työlästä. Tilinpäätöksestä saatavia tietoja voi tulevaisuudessa tarvita johonkin, jolloin niitä itää jälkikäteen alkaa tekemään tai pahimmassa tapauksessa menettää jonkin rahoituksen tai tuen. Omasta mielestä tilinpäätöksen laatiminen ei kuitenkaan ole niin haastavaa, että se kannattaisi jättää laatimatta tai niin kallista, että ei kannattaisi palkata joku tekemään sen.

3.6.4 Muutokset olennaisuuden periaatteessa

Olennaisuuden periaate on otettu mukaan KPL:iin kun siitä aikaisemmin määrättiin asetuksessa. Se on nyt mukana tilinpäätösperiaatteissa ja sen mukaan tilinpäätöksessä on mietittävä mikä on olennaista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikkia pienimpiä summia ei tarvitse pyöritellä vaan ainoastaan niitä, jotka ovat oikeasti

merkittäviä asioita. Kohdeyrityksessä tulee kuitenkin nämä tehdä yhdessä asiakkaan kanssa, sillä kaikkia asioita ei voi tietää ilman asiakkaan apua. Suojasatasäännöksellä on helpotettu mikroyritysten oikean ja riittävän kuvan saavuttamista. Mikroyritysten saavuttaa oikean ja riittävän kuvan silloin, kun ne on ilmoittanut PMA:ssa vaaditut tiedot. Tällöin myös yksityisen yrittäjän, joka tekee kaiken itse, niin on helpompi saavuttaa oikea ja riittävä kuva. Tämän myötä ongelmat ja epätie-toisuus pienentyvät.

3.6.5 Muutokset arvostus- ja jaksotussäännöksissä

Hankintamenoihin katsotaan kuuluvan hankinnasta ja valmistuksesta johtuvat välit-tömät menot. Myös osa välillisistä menoista saadaan lukea hankintamenoon, jos nämä ovat kohtuullisia sekä kohdistuvat tuotantojaksoon. Myös niihin kohdistetut lainan korot saadaan lukea hankintamenoon. Aineettomien hyödykkeiden poistoai-koja on KPL:ssa muutettu ja pääsääntöisesti ne tulee poistaa vaikutusaikanaan. Jos sitä ei pysty varmuudella arvioimaan, niin se on alle kymmenen vuotta, sillä sen ylittävät poistoaja vaativat perusteltua näyttöä vaikutusajasta. Mutta poistoajat voi-vat olla pidempiä kuin aikaisemmin, sillä enimmäispoistoaikaa ei enää ole ja van-hassa laissa se oli 20 vuotta. Taseeseen aktivoidut kehittämismenot tulevat tulevai-suudessa rajoittamaan voitonjakoa. Tämä johtuu siitä, että voitonjakokelpoisia va-roja on oikaistu aktivoidulla määrällä. Kehittämismenoissa käytetään samoja pois-toaikoja ja -tapoja kuin aineettomissa hyödykkeissä. Sijoituskiinteistöt voidaan muu-tosten ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) myötä merkitä käypään ar-voon. Rahoitusvälineet saadaan myös arvostaa käypään arvoon. Rahoitusvälinei-den muutos käyvässä arvossa merkitään käyvän arvon rahastoon, kun IFRS vaatii sen esittämistä omassa pääomassa. Rahoitusleasingillä hankittua omaisuutta voi-daan tarkastella osamaksukaupan tavalla. Tätä menetelmää käytettäessä, sitä on myös sovellettava muihin sopimuksiin.

4 Yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia KPL:n muutoksia sekä niiden vaikutuksia. Erityisesti tavoitteena oli tutkia miten muutokset vaikuttavat tilitoimiston työntekoon, sen lisäksi tutkittiin miten ne vaikuttavat yrittäjään. Työssä tutkittiin, miten muutokset vaikuttivat kirjanpidon tekemiseen ja tilinpäätöksen laatimiseen sekä mitä konkreettisia toimenpiteitä ne vaativat.

Opinnäytetyö jaettiin kahteen osaan: teoriaan ja empiirisen osaan. Teoriaosuudessa käytiin pääkohdittain läpi KPL:iin tehtyjä muutoksia. Siinä tutkittiin, mikä muutunut laki on ja minkälainen se aikaisemmin on ollut sekä mikä siinä on muuttunut. Empiirisessä osiossa käsiteltiin tutkimusprosessia ja tutkimustuloksia. Empiirinen osa toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimuksella ja aineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona tilitoimistolle, joiden työntekijöitä haastateltiin ja näiden lisäksi haastateltiin kolmea asiantuntijaa. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä kuutta henkilöä, joista kolme oli kohdeyrityksen työntekijöitä ja kolme oli asiantuntijaa. Työntekijöiden haastattelut suoritettiin teemahaastattelulla ja asiantuntijoiden sähköpostihaastattelulla. Asiantuntijoiden haastattelut tehtiin sähköpostin välityksellä, koska muuten niiden kustannukset ja aika olisivat kasvaneet liikaa.

Tutkimustulokset osoittavat, että vaikka muutoksia on melko paljon, niin ne eivät tule muuttamaan kohdeyrityksen työntekoa merkittävästi. Asiat, joihin kohdeyrityksen tulee ottaa huomioon ovat tase- ja tuloslaskelmakaavojen muutokset pien- ja mikroyrityksille, liitetietotosite sekä paperisen tasekirjan poistuminen. Kohdeyritys pitää jo osittain sähköistä aineistoa, mutta se tulee siirtymään jossain vaiheessa kokonaan sähköiseen muotoon, joten se tulee tiedostaa. Helpotuksia varmasti tullaan osittain tekemään eri yritysille mutta se millä laajuudella, niin se tulee esille vasta siinä vaiheessa, kun niistä keskustellaan asiakkaan kanssa. Huomioitavia asioita kohdeyrityksellä on huomattavasti enemmän. Kokoluokkamutoksiin, Audit trail:in, aineistoon ja sen säilytykseen sekä olennaisuuden määrittämien.

Tutkimusmenetelmän valinta sopii tähän opinnäytetyöhön ja sen tavoitteeseen sekä sen avulla on mahdollista tutkia tutkimusongelmaa. Myös aineiston hankintamenetelmät ovat perusteltuja tähän työhön ja sen tavoitteisiin. Teemahaastattelut tehtiin

pohjautuen teoriaosuuteen ja niissä saatiin vastauksia tutkittavaan asiaan. Tutkimustulokset vastasivat suurimmaksi osaksi ennakko odotuksiin. Aiheesta oli loppujen lopuksi teoriaa omasta mielestä kirjoitettu jo riittävästi, vaikka kirjoja ei ole montaa julkaistu.

Opinnäytetyöprosessi toi runsaasti uutta tietoa aiheesta ja kirjoittamisesta sekä haastatteluprosesseista. Se toi kokonaan uutta näkökulmaa koulussa ja opittuihin asioihin, sillä siellä en ole käynyt näin kattavasti KPL:a läpi kuin tässä työssä jouduin. Aihe oli mielenkiintoinen sekä ajankohtainen, jonka myötä kirjoittamisprosessi sujui hyvin. Tätä tutkimusta voi tulevaisuudessa jatkaa niin, että tutkittaisiin miten nämä muutokset ovat konkreettisesti vaikuttaneet tilitoimiston työhön ja käytäntöihin. Se olisi hyvä jatkumo tälle, kun uudistukset otetaan käyttöön vuonna 2017 ja tullaan soveltamaan tilitoimistossa. Niiden lisäksi tutkimuskohteena voisi olla, että kuinka iso osa ottaa huojennukset käyttöön ja miten ne käytännössä toteutetaan.

Luku	Pykälä	Keskeinen muutos
1 Yleiset säännökset	2§ Hyvä kirjanpito	Liikkeen- ja ammatinharjoittajan ei tarvitse pitää kahdenkertaista kirjanpitoa
2 Liiketapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineista	5§ Tosite	Liiketapahtuman, tositteen ja kirjauksen väliset yhteydet tulee olla vaikeuksitta todettavissa.
	6§ Kirjausketju	Kirjanpito tulee järjestää niin, että liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten yhteys osakirjanpitojen kautta pääkirjanpitoon ja siitä tilinpäätökseen sekä viranomaisilmoituksiin on vaikeuksitta todettavissa kumpaankin suuntaan.
	7 a§ Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	Lisätty kokonaan uusi pykälä, joka korvaa aikaisemmin tasekirjaa koskeneen pykälän.
	9§ Kirjanpitoaineiston säilyttäminen	Muutosten myötä mahdollista säilyttää myös Suomen ulkopuolella, kunhan aineistoon pääsee käsiksi Suomesta.

3 Tilinpäätös ja toimintakertomus	2§ Oikea ja riittävä kuva	Aikaisemmin ollut oikeat ja riittävät tiedot.
	2 a§ Olennaisuuden periaate	Olennaisuuden periaate on otettu mukaan KPL:iin, aikaisemmin säädetty asetuksessa.
4 Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät	1§ Liikevaihto	Muutoksen myötä koskee kaikkia myynnistä saatuja tuottoja.
5 Arvostus- ja jaksotussäännökset	2§ Saamiset, rahavarat ja velat	Pysyviin vastaaviin kuuluvia arvopapereita ja rahoitusvaroja saa arvostaa. Vaihtuvien vastaavien alemman arvostuksen erotuksen saa merkitä tuloslaskelmaan.
	8§ Tutkimus- ja kehittämismenojen jaksottaminen	Poistoaikojen määritystä muutettu.
	15§ Verotusperusteinen varaus	Aikaisemmin ollut vapaaehtoinen varaus.
6 Konsernitilinpäätös	1§ Laatumisvelvollisuus	Koskee muutoksen myötä myös osuuskuntaa.
	2§ Konsernitilinpäätöksen sisältö ja emoyhtiön toimintakertomuksessa esitettävät tiedot konsernista	Aikaisemmin säädetty asetuksessa.

7a Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittava tilinpäätös ja konsernitilinpäätös	1–5§	Kokonaan uusi luku tehty koskemaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja ja poistettu ammatinharjoittajan kirjanpitoa koskeva pykälä.
8 Erinäiset säännökset	1§ Lain tarkoituksen edistäminen ja valvonta	Nykyään ohjeita ja lausuntoja antaa KILA

LÄHTEET

A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus.

A 1753/2015. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista.

D 2013/34/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista.

Fredman, J. 2015. Muutoksia menetelmäsäännöksiin. Tilisanomat-lehti (1/2015), 48–49.

Haaramo, V. Honkamäki, T. Kampman, H. Kaskimies, K. Koila, T. Mäkikangas, L. Niemistö, A. Rekola, M. Rönkkö, J. Vierros, H. & Yli-Rantala, E. 2016. Kirjanpitolaki – Normeista käytäntöön. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

HE 89/2015 vp. 2015. Hallituksen esitys. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.6.2016]. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_89+2015.pdf

Hertsu, A. 2.2.2016. Mikroyritysten kirjanpitovaatimukset kevenevät keväällä. [Verkkoartikkeli]. Kauppalehti. [Viitattu 20.6.2016]. Saatavana: <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/mikroyritysten-kirjanpitovaatimukset-kevenevat-kevaalla/xBqi4Qpz>

Honkamäki, T. 2016. Kirjanpitolaki: Normeista käytäntöön. ST-Akatemia.

Kaisanlahti, T. 2014. Uutta kirjanpitolakiin. Tilisanomat-lehti (6/2014), 24–27.

Kerbs, T. 2016. Kirjanpidon asiantuntija. Helsingin seudun kauppakamari. Haastattelu. 4.8.2016.

L 29.4.1988/389. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä. L 26.5.1989/503 Yhdistyslaki.

L 26.5.1989/503 Yhdistyslaki.

L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.

L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.

L 22.12.2009/1599. Asunto-osakeyhtiölaki.

L 14.12.2012/746. Arvopaperimarkkinalaki.

L 14.6.2013/421. Osuuskuntalaki.

L 24.4.2015/487. Säätiölaki.

L 18.9.2015/1141. Tilintarkastuslaki.

Leppiniemi, J & Kisanlahti, T. 2016a. Tilinpäätäjän käsikirja. 3. uud. p. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J & Kisanlahti, T. 2016b. Kirjanpitolaki: Kommentaari. 4. uud. p. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J & Kisanlahti, T. 2016c. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J. 2015. Olennaisuuden periaate – nyt ja tulevaisuudessa. Tilisanomat-lehti (5/2015), 30–32.

Leppiniemi, J. & Kyykkänen, T. 2009. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 6.uud.p. Helsinki: WSOYpro.

Metsämuuronen, J. 2011. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. [Verkkokirja]. Helsinki: International Methelp. [Viitattu 2.5.2016]. Saatavana: Finna e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Pienet ensin – oma säädös Euroopan pienyrityksille. 2008. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 21.7.2016]. Saatavana: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-1003_fi.htm

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: työkirja ammattikorkeakouluun [Verkkokirja]. [Viitattu 20.6.2016]. Saatavana: SeAMK Finna. Vaatii käyttöoikeuden.

Raitio, J. 2015. Hallituksen esitys kirjanpitolain uudistuksesta pitkälti työryhmäraportin mukainen. Balanssi-lehti (6/2015), 28–29.

Rekola-Nieminen, L. 2015a. Kirjanpitolaki uudistuu – osa 1: Tilikauden aikainen kirjanpito. Tilisanomat-lehti (3/2015), 62–64.

Rekola-Nieminen, L. 2015b. Kirjanpitolaki uudistuu – osa 2: Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältö, määritelmät, arvostukset ja jaksotukset. Tilisanomat-lehti (4/2015), 54–56.

- Rekola-Nieminen, L. 2015c. Kirjanpitolaki uudistuu – osa 3: Tuloslaskelma, taseen ja liitetietojen esittäminen. Tilisanomat-lehti (4/2015), 60–62.
- Rekola-Nieminen, L. 2016a. Kirjanpitokoulu, osa 1: Tilinpäätöksen laatiminen. Tilisanomat-lehti (2/2016), 65–68.
- Rekola-Nieminen, L. 2016b. Kirjanpitokoulu, osa 2: Tase. Tilisanomat-lehti (2/2016), 59–61.
- Rekola-Nieminen, L. 2016c. Kirjanpitokoulu, osa 3: Taseen vaihtuvat vastaavat ja velat. Tilisanomat-lehti (4/2016), 64–67.
- Rekola-Nieminen, L. 2016d. KLT-kirjanpitäjä. Rantalainen & Rekola-Nieminen Oy. Haastattelu. 9.8.2016.
- Rönkkö, J & Lampila, J. 2016. Kirjanpitolain muutokset keventävät pienyritysten hallinnollista taakkaa. Balanssi-lehti (1/2016), 40–43.
- Ruusuvuori, J. Nikander, P & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Santtila, T. 2016. Kirjanpito ja palkanlaskenta. Maaseututilit Oy. Haastattelu. 2.8.2016.
- Saranpää, M. 2016. Kirjanpito ja palkanlaskenta. Maaseututilit Oy. Haastattelu. 2.8.2016.
- Simonen, A. 2016. Palvelujohtaja. Visma Oy. Haastattelu. 4.8.2016.
- TEM. 2014. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi: Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmän mietintö. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.9.2016]. Saatavilla: <http://tem.fi/documents/1410877/2859687/Pienyrityshelpotukset+ja+vuoden+2013+tilinp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6sdirektiivi+22102014.pdf>
- Tikkanen, T. 2016. Kohti sujuvampaa, sähköistä kirjanpitoa. Tilisanomat-lehti (1/2016), 20–23.
- Timperi, K. 19.2.2015. Uusi kirjanpitolaki tulossa. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.8.2016]. Saatavana: <https://www.visma.fi/blog/uusi-kirjanpitolaki-tulossa>
- Tomperi, S. 2015. Kehittyvä kirjanpitotaito. 15. uud. p. Helsinki: Edita.
- Torniainen, T. 2016. Tilintarkastuksen EU-reformin kansallinen toimeenpano loppusuoralla. Balanssi-lehti (3/2016), 48–52.

Torkkel, T. 2016. Uudistuneen kirjanpitolain verovaikutukset. *Balanssi-lehti* (2/2016), 26–29.

Uusitalo, A. 2016. Toimitusjohtaja. *Maaseututilit Oy*. Haastattelu. 2.8.2016.

Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uud. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1. Pienyrityksen lyhennetty tuloslaskelma

Liite 2. Pienyrityksen lyhennetty tase

Liite 3. Mikroyrityksen lyhennetty tuloslaskelma

Liite 4. Mikroyrityksen lyhennetty tase

Liite 5. Teemahaastattelun runko

Liite 6. Kirjanpitolain muuttuneet pykälät

LIITE 1 Pienyrityksen lyhennetty tuloslaskelma

BRUTTOTULOS		0,00
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot		0,00
Henkilösivukulut		
Eläkekulut		0,00
Muut henkilösivukulut		0,00
Poistot ja arvonalentumiset		0,00
Liiketoiminnan muut kulut		0,00
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	+/-	<u>0,00</u>
Rahoitustuotot ja -kulut		0,00
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	+/-	<u>0,00</u>
Tilinpäätössiirrot		0,00
Tuloverot		0,00
Muut välittömät verot		0,00
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	+/-	<u>0,00</u>

LIITE 2 Pienyrityksen lyhennetty tase

Vastaavaa		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		0,00
Aineelliset hyödykkeet		0,00
Sijoitukset		0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		0,00
Saamiset		
	Pitkäaikaiset saamiset	0,00
	Lyhytaikaiset saamiset	0,00
Rahoitusarvopaperit		0,00
Rahat ja pankkisaamiset		0,00
Vastaavaa yhteensä		<u>0,00</u>
Vastattavaa		
Oma pääoma		
	Osake-, osuus- tai muu vastaava pää- oma	
	Ylikurssirahasto	0,00
	Arvonkorotusrahasto	0,00
	Muut rahastot yhteensä	0,00
	Edellisten tilikausien voitto (tappio)	+/- 0,00
	Tilikauden voitto (tappio)	+/- 0,00
Tilinpäätössiirtojen kertymä		0,00
Pakolliset varaukset		0,00
Vieras pääoma		0,00
	Pitkäaikainen vieras pää- oma	0,00
	Lyhytaikainen vieras pää- oma	0,00
Vastattavaa yhteensä		<u>0,00</u>

Liite 3. Mikroyrityksen lyhennetty tuloslaskelma

BRUTTOTULOS		0,00
Henkilöstökulut		0,00
Poistot ja arvonalentumiset		0,00
Liiketoiminnan muut kulut		0,00
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	+/-	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut		0,00
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	+/-	0,00
Tilinpäätössiirrot		0,00
Tuloverot		0,00
Muut välittömät verot		0,00
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	+/-	0,00

Liite 4. Mikroyrityksen lyhennetty tase

Vastaavaa		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		0,00
Aineelliset hyödykkeet		0,00
Sijoitukset		0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		0,00
Saamiset		0,00
Rahoitusarvopaperit		0,00
Rahat ja pankkisaamiset		0,00
Vastaavaa yhteensä		<u>0,00</u>
Vastattavaa		
Oma pääoma		0,00
	Eriteltävä ne erät, jotka on säädetty omaan pääomaan kuuluviksi mikroyritystä koskevassa laissa	0,00
	Edellisten tilikausien voitto (tappio)	+/- 0,00
	Tilikauden voitto (tappio)	+/- 0,00
Tilinpäätössiirtojen kertymä		0,00
Pakolliset varaukset		0,00
Vieras pääoma		0,00
	Pitkäaikainen vieras pääoma	0,00
	Lyhytaikainen vieras pääoma	0,00
Vastattavaa yhteensä		<u>0,00</u>

Liite 5. Teemahaastattelun runko

1. Oletteko jo tutustuneet uuteen kirjanpitolakiin? Kuinka paljon ja miten? Miten aiotte vielä opiskella sitä?
2. Kuinka suuri osa teidän asiakkaistanne kuuluu uuden mikroyritys luokan piiriin?
3. Mitä mieltä te olette pien- ja mikroyrityksen mahdollisuudesta pitää yhdenkertaista kirjanpitoa? Miten tämä teidän mielestänne tulee vaikuttamaan?
4. Onko teidän järjestelmillä mahdollisuus pitää yhdenkertaista kirjanpitoa?
5. Miten tilinpäätöksen muutokset vaikuttavat tilitoimiston työhön?
6. Miten kirjanpitoasetusten muutokset vaikuttavat? Mitkä tulevat vaikuttamaan eniten ja miten?
7. Miten olennaisuuden periaatteen lisääminen KPL:iin tulee vaikuttamaan?
8. Entä miten oikean ja riittävän kuvan muutos vaikuttaa tilinpäätöksen laatimiseen?
9. Miten näette, että pien- ja mikroyritys muutokset tulevat vaikuttamaan kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimiseen? (Suppeammat liitetiedot, toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimisesta vapautus, mahdollisuus jättää tilinpäätös laatimatta)
10. Onko mahdollisuus pitää kokonaan aineistoa sähköisessä muodossa hyvä asia? Mitäs se tilitoimistolta vaatii?
11. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia muutoksilla on?
12. Miten nämä muutokset tulevat vaikuttamaan tilitoimiston työhön? Mitä konkreettista?
13. Vaikuttaako muutokset asiakaskuntaanne?
14. Onko muutokset teidän mielestä hyödyllisiä?
15. Mitkä ovat teidän mielestä merkittävimmät muutokset?
16. Olisiko teidän mielestä nämä muutokset pitänyt tehdä jo aikaisemmin?

Liite 6. Kirjanpitolain muuttuneet pykälät

Luku	Pykälä	Keskeiset muutokset
1 luku	Yleiset säännökset	
	1§ Kirjanpitovelvollisuus	Kirjanpitovelvollisuutta on tarkennettu ja se on nyt jaettu oikeushenkilön- ja luonnollisen henkilön kirjanpitovelvollisuu-teen.
	2§ Hyvä kirjanpitotapa	Liikkeen- ja ammatinharjoittajan ei tarvitse enää pitää kahdenkertaista kirjanpi-toa.
	5§ Määräysvalta 1 momentti	Määräysvaltaa on tarkennettu, vanhasta laista 2) -kohta on poistettu ja lisätty uu-det 2) - ja 3) -kohdat.
	8§ Osakkuusyritys 1 momentti	Tarkennettu sitä, että milloin pidetään omistusyhteisyrittäjänä ja milloin osakkuusyrittäjänä. Muuttuneessa laissa on selvät rajat.
2 luku	Liiketapahtumien kirjaami-nen ja kirjanpitoaineisto	
	2§ Kirjanpitotilit, tililuettelo ja kirjanpidot 1 momentti & otsikko	Lisätty koskemaan myös kirjanpitoa, se lisätty myös otsikkoon. Ei tarvitse olla enää eri tileillä.
	3§ Kirjaamisperusteet 2 momentti	Muuttuneen KPL myötä voidaan kirjata joko veloitukseen (laskuperuste) tai mak-suun (maksuperuste), entisen pelkän maksuperusteen sijaan.
	4§ Kirjausjärjestys- ja ajan-kohta	Koko kirjanpito tulee järjestää, että sitä voidaan tarkastella aika- ja asiajärjestyk-sessä. KPL:ssa on tarkennettu kirjauksia 1) ja 2) - kohdilla

	5§ Tosite 1 & 2 momentti	Liiketapahtuman, tosittien ja kirjauksen väliset yhteydet tulee olla vaikeuksista todettavissa. Täsmennetty, että on pystyttävä osoittamaan tosittien avulla (muut eivät käy).
	6§ Kirjausketju	Lukua on tarkennettu. Kirjanpito on järjestettävä niin, että liiketapahtumien, tosittien ja kirjausten yhteys mahdollisten osakirjanpitojen kautta pääkirjanpitoon ja siitä tilinpäätökseen sekä viranomaisilmoituksiin on vaikeuksista todettavissa kumpaankin suuntaan. Aikaisemmin puhuttiin vain liiketapahtumista ja että yhteys tulee olla peruskirjanpidosta->pääkirjanpitoon ja pääkirjanpidosta tuloslaskelmaan ja taseeseen.
	7§ Kirjanpitoaineisto	Aikaisemmin otsikko on ollut selväkielisyys. Huomattavia täsmennyksiä ja lisätyä koskemaan myös tosittien ja kirjanpitoja
	7 a§ Luettelo kirjanpidoista ja aineistosta	Lisätty kokonaan uusi säännös koskemaan luetteloa kirjanpidoista ja aineistoista, joka korvaa tasekirjan
	9§ Kirjanpitoaineiston säilyttäminen	Aikaisempi otsikko 'kirjanpitoaineiston säilyttäminen ulkomailla'. Muutettu, että kirjanpitoaineistoa saa säilyttää missä vain, kunhan sitä on Suomesta käsin mahdollista tarkastella ilman aiheetonta viivettä.

	10§ Kirjanpitoaineiston säilytysaika 1 & 2 momentti	Tarkennettu mitä kaikkea koskee (mm. tilinpäätös, toimintakertomus).
3 luku	Tilinpäätös ja toimintakertomus	
	1§ Tilinpäätöksen sisältö	Lisätty 1a§, jossa säädetään toimintakertomuksesta ja säädetty kenen tarvitsee liittää toimintakertomus ja pykälää täsmennetty ymmärrettävämpään muotoon.
	2§ Oikea ja riittävä kuva	Lisätty koskemaan myös toimintakertomusta ja pykälää on tarkennettu.
	2 a§ Olennaisuuden periaate	Kokonaan uusi säädös, joka koskee olennaisuuden periaatetta. Aikaisemmin säädetty asetuksessa.
	3§ Muut yleiset tilinpäätösperiaatteet	Lisätty 3) - ja 8) -kohdat. Lisätty lause "jos on kysymys 2 a§:ssä tarkoitetusta olennaisesta seikasta kysymys, niin 1 ja momentissa säädettyssä periaatteesta saadaan poiketa vain erityisestä syystä."
	4§ Lasku- ja maksuperusteisuuden oikaiseminen ja täydentäminen sekä maksuperusteinen tilinpäätös	Otsikkoa muutettu (aikaisemmin: Maksuperusteisuuden oikaiseminen ja täydentäminen). Pykälää on tarkennettu huomattavasti ja tehty lisäyksiä.
	7 a§ Vastuu tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta sekä kirjanpitoja ja aineistoja koskevasta luettelosta	Kokonaan uusi säädös lisätty, joka koskee vastuita.
	9§ Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröinti 2 momentti	Lisätty koskemaan myös toimintakertomusta ja raja muutettu koskemaan yrityksiä, jotka ovat suurempia kuin pienyritys.

	10§ Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistaminen 3 momentti	Lisätty koskemaan myös toimintakertomusta. 3 momenttiin lisätty 2), 3), 4) ja 5)-kohdat.
	11§ Jäljennösten antamisvelvollisuus 2 momentti	Kahden viikon aikaraja poistettu ja koskee vain, jos pyyntö annettu ennekuin tilinpäätös on ilmoitettu rekisteröitäväksi.
	13§ Tase-erittelyt ja liitetietojen erittely, 2 momentti	Koskee nykyään 2 luvun 7§, 9§ ja 10§:n 1 & 3 momenttia. Aikaisemmin koskenut 2 luvun 8§, 9§, 10§:n 1 ja 3 momenttia
4 luku	Tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät	
	1§ Liikevaihto	Muutettu että liikevaihtoon luetaan tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot, joista on tehty vähennykset. Aikaisemmin oli varsinaisen toiminnan myyntituotot
	2§ Satunnaiset tuotot ja kulut	Pykälä kumottu kokonaan.
	5§ Hankintameno	3 momenttia on yksinkertaistettu. 4 momentti koskee nyt myös muun hyvän kirjanpitotavan mukaisella menettelytavalla laskettu arvoa.
	8§ Omat ja emoyrityksen osakkeet ja osuudet	Pykälä lisätty uutena säätämään omien osakkeiden merkitsemiseen.
5 luku	Arvostus- ja jaksotussäännökset	

2§ Saamiset, rahavarat ja velat	Lisätty: "Kirjanpitovelvollinen saa arvostaa 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä tavalla myös pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat." ja "Kun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut saamiset tai 2 kohdassa tarkoitetut vaihtuvat vastaavat taikka 2 momentissa tarkoitetut pysyvät vastaavat arvostetaan hankita menoa alempaan arvoon, merkitään erotus tuloslaskelmaan rahoituskuluksi tai muuhun luonteensa mukaiseen erään."
2 a§ Rahoitusvälineen merkitseminen käypään arvoon sekä käyvän arvon rahasto	Kokonaan uusi pykälä, joka koskee rahoitusvälineiden arvostusta käypään arvoon.
2 b§ Sijoituskiinteistöön merkitseminen käypään arvoon	Kokonaan uusi pykälä koskee sijoituskiinteistön arvostamista, joka on mahdollista arvostusta käypään arvoon.
5§ Useana tilikautena tuloa tuottavan aineellisen omaisuuden hankintamenon jaksottaminen	Hankintamenon jaksottaminen on tarkennettu jakamalla useampaan osaan.
5a§ Aineettoman oikeuden hankintamenon jaksottaminen	5a–kohta on lisätty säätämään aineettomien oikeuksien hankintamenon jaksottamista
5b§ Rahoitusleasingsopimuksella hankitun omaisuuden merkitseminen	Koskee kirjanpitovelvollisen tekemää vuokrasopimusta.
5c§ Pääomalainan merkitseminen taseeseen	Uusi pykälä koskee pääomalainan merkitsemistä taseeseen.

	8§ Tutkimus- ja kehittämismenojen jaksottaminen	Lisätty koskemaan myös tutkimusmenoja. Poistoaika muutettu 20 vuodesta kymmeneen vuoteen, ellei pystytä luotettavasti arvioimaan vaikutusaikaa. Lisätty myös momentti, jossa säädetään kuluksi kirjaamattomien kehittämismenojen jakamista.
	9§ Liikearvon hankintamenon jaksottaminen	Poistoaika muutettu kymmeneen vuoteen, jollei pystytä luotettavalla tavalla arvioimaan vaikutusaikaa.
	11§ Muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottaminen	Poistoaika muutettu kymmeneen vuoteen, jollei pystytä luotettavalla tavalla arvioimaan vaikutusaikaa.
	12§ Muut kuin suunnitelman mukaiset poistot	Suunnitelman ylittäviä poistoja saa tehdä vain veroperusteisen syyn takia. Tarkennettu, ketkä saavat poistaa pysyviin vastaaviin kuuluvan hankintamenon ilman ennalta laadittua suunnitelmaa.
	14§ Vastaiset menot ja menetykset sekä pakollinen varaus	Muutettu, että tuloslaskelmassa on vähennettävä menot ja menetykset. Poistettu kohta, jossa on sanottu, että tuotoista saa vähentää sellainen velvoitteesta aiheutunut meno tai menetys, joka voidaan yksilöidä.
	15§ Verotusperusteinen varaus	Muutettu koskemaan verotusperusteista varausta, aikaisemmin vapaaehtoinen varaus.
	17§ Arvonkorotus	Lisätty momentti koskien emoyritystä ja tarkennettu säädöstä.
	18§ Laskennalliset verovelat ja saamiset	Ei koske enää vain jaksotuseristä johtuvia. Ja säädökseen tehty tarkennuksia.

6 luku	Konsernitilinpäätös	
	1§ Laatumisvelvollisuus	Lisätty koskemaan myös osuuskuntaa, tehty lisäyksiä, että ketkä saavat jättää sen laatimatta ja ketä saa sen tarkastaa.
	2§ Konsernitilinpäätöksen sisältö ja emoyhtiön toimintakertomuksessa esitettävät tiedot konsernista	Pykälää on tarkennettu huomattavasti ja siitä ei säädetä enää asetuksessa.
	4§ Laadintaperiaatteet	Periaatteita saa muuttaa vain, jos se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.
	5§ Tytäryrityksen tilikausi ja välitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus 2momentti	Lisätty, että "konsernitilinpäätökseen yhdistelevällä suomalaisella tytäryrityksellä tulee olla sama tilikausi kuin emoyrityksellä." Myös lisätty, jos tytäryrityksen tilikausi päättyy kolme kuukautta ennen tai jälkeen emoyrityksen, niin pitää laatia välitilinpäätös, aikaisemmin koskenut vain, jos päättynyt kolme kuukautta ennen.
	7§ Konsernin sisäiset erät ja vähemmistöosuudet 5 momentti	Muutettu koskemaan veroperusteisia varauksia sekä poistettu tietyn kokoisen kirjanpitovelvollisen lupa jättää laatimatta.
	8§ Hankintamenomentelmä	Poistoaika muutettu kymmeneen vuoteen, jollei pystytä luotettavalla tavalla arvioimaan vaikutusaikaa.
	12§ Osakkuusyhtiön tilinpäätöstietojen yhdisteleminen 2 momentti	Lisätty toiseen momenttiin 2) –kohta, että tilinpäätöstiedot saa jättää yhdistelemättä, jos sitä rajoittaa jokin muu 3§ tarkoitettu seikka.
	13§ Osakkuusyhtiön tilinpäätöstietojen yhdisteleminen	Lisätty, että osakkuusyhtiöiden osakkeiden tai osuuksien hankintamenosta saa

		merkitä omaksi eräksi konsernitaseeseen osuus osakkuusyritysten omasta pääomasta.
7a luku	Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan laadittava tilinpäätös ja konsernitalinpäätös	KPL:iin on lisätty kokonaan uusi luku 7a ja luku 7 on poistettu, joka koski ammatinharjoittajan kirjanpitoa. Luvussa on säädetty, että miten kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja sovelletaan.
8 luku	Erinäiset säännökset	
	1§ Lain tarkoituksen edistäminen ja valvonta	Tämän lain noudattamisesta ja soveltamisesta antaa ohjeita ja lausuntoja KILA, ennen kauppa- ja teollisuusministeriö valvonut. Sekä säädetty mitä finanssivalvonta valvoo.
	2§ Kirjanpitolautakunta 1,2,6 & 7 momentti	1 momentissa KILA antaa ohjeita ja lausuntoja, ei kauppa- ja teollisuusministeriö. 6 momentissa tarkennettu, että tarkempia säännöksiä annetaan valtioneuvoston asetuksella. 7 momentissa, että työ- ja elinkeinoministeriöön voidaan perustaa sihteerin virka, ei kauppa- ja teollisuusministeriöön.
	4§ Kirjanpitorikkomus 1 momentti	1 momentista poistettu kohta 3), tilinpäätöksen tai konsernitalinpäätöksen laatimisesta vastoin 3 luvun 2§:ä ja lisätty lainminlyönti käteisenä maksetun palkan kuitenkin lisäämisestä tositteeseen.
	5§ Kirjanpitoa koskevat säännökset muissa laeissa	Lukua on tarkennettu.
	6§ Tarkemmat säännökset	Luku tarkennettu ja muutettu siten, että työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan tarkistaa, ei kauppa- ja teollisuusministeriön.

